

PRIJEDLOG

**STRATEGIJA BORBE PROTIV SIROMAŠTVA I
SOCIJALNE ISKLJUČENOSTI U REPUBLICI
HRVATSKOJ (2014. - 2020.)**

Materijal pripremila:

Radna skupina za izradu i praćenje provedbe strategije borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti

Zagreb, ožujak 2014.

STRATEGIJA BORBE PROTIV SIROMAŠTVA I SOCIJALNE ISKLJUČENOSTI U REPUBLICI HRVATSKOJ (2014. - 2020.)

SADRŽAJ:

SAŽETAK

1. UVOD.....	2
2. POLAZNE OSNOVE ZA IZRADU STRATEGIJE.....	4
2.1. Društvena i gospodarska situacija.....	4
2.1.1. Demografska kretanja.....	4
2.1.2. Opća gospodarska kretanja i tržište rada.....	6
2.2. Stanje siromaštva i socijalne isključenosti te dohodovne nejednakosti...	8
2.3. Socijalna zaštita u Republici Hrvatskoj	11
3. STRATEŠKI OKVIR.....	12
3.1. Pojmovi siromaštva, socijalne isključenosti;.....	12
3.2. Najranjivije skupine stanovništva i pristup temeljnim pravima	13
3.3. Svrha, glavni ciljevi i načela strategije.....	16
4. STRATEŠKA PODRUČJA U BORBI PROTIV SIROMAŠTVA I SOCIJALNE ISKLJUČENOSTI.....	18
4.1. Obrazovanje i cjeloživotno učenje.....	17
4.2. Zapošljavanje i pristup zapošljavanju.....	21
4.3. Stanovanje i dostupnost energije.....	24
4.4. Pristup socijalnim naknadama i uslugama.....	27
4.5. Pristup zdravstvenom sustavu	32
4.6. Skrb o starijim osobama	33
4.7. Borba protiv zaduženosti i financijska neovisnost	36
4.8. Uravnoteženi regionalni razvoj	38
5. EUROPSKA I MEĐUNARODNA SURADNJA.....	42
5.1. Europske i međunarodne obveze.....	42
5.2. Korištenje fondova Europske unije	43
5.3. Korištenje međunarodnih resursa.....	44
6. ULOGA DIONIKA, PRAĆENJE I IZVJEŠTAVANJE.....	44
7. Članovi Radne skupine za izradu i praćenje provedbe Strategije.....	47

Sažetak

Strategija borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti u Republici Hrvatskoj (2014. – 2020.) temeljni je dokument koji će omogućiti sustavan i zajednički pristup svih relevantnih dionika u rješavanju problema siromaštva i socijalne isključenosti, uz osiguravanje minimalnog standarda najugroženijem dijelu društva, te sprječavanje novih pojava siromaštva i socijalne isključenosti.

Strategija sadrži kratku i jasnu sliku postojećeg stanja siromaštva i socijalne isključenosti u Republici Hrvatskoj, kao i uzroka koji su doveli do toga stanja te društvenu i gospodarsku projekciju kao osnovu za djelovanje. Jasno se ističe tko su najranjivije skupine društva izložene siromaštvu i socijalnoj isključenosti, uz načelo orijentiranosti na pojedinca i njegove potrebe.

Strategija se bazira na osiguravanju uvjeta za ostvarenje tri glavna prioriteta: borba protiv siromaštva i socijalne isključenosti te smanjenje nejednakosti u društvu; sprječavanje nastanka novih kategorija siromašnih, kao i smanjenja broja siromašnih i socijalno isključenih osoba; uspostava koordiniranog sustava potpore skupinama u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti. Pritom je potrebno istaknuti da je antidiskriminacijska politika polazni princip u ostvarenju navedenih prioriteta i ciljeva.

Za ostvarenje triju navedenih prioriteta i pripadajućih glavnih ciljeva predviđene su aktivnosti u okviru osam strateških područja, pri čemu se prioritarnim područjem dugoročno smatra obrazovanje i cjeloživotno učenje. Zatim slijede: zapošljavanje i pristup zapošljavanju; stanovanje i dostupnost energije; pristup socijalnim naknadama i uslugama; pristup zdravstvenom sustavu; skrb o starijim osobama; borba protiv zaduženosti i financijska neovisnost; uravnotežen regionalni razvoj. Svako strateško područje sadrži nekoliko glavnih strateških aktivnosti te načine njihove provedbe koje će se detaljnije razraditi u okviru trogodišnjih programa provedbe na nacionalnoj razini, a koji će zahtijevati izradu odgovarajućih dokumenata na regionalnoj i lokalnoj razini.

Dokument zastupa aktualnu europsku i međunarodnu politiku i sadrži poveznice s europskim i međunarodnim dokumentima ovoga karaktera te planira korištenje europskih i međunarodnih fondova za realizaciju dijela predviđenih strateških aktivnosti.

1. UVOD

Raspoloživi statistički podaci o **stanju siromaštva**¹ stanovništva Republike Hrvatske pokazuju da je **stopa rizika od siromaštva**, nakon socijalnih transfera, u 2012. godini iznosila **20,5 %**, a **postotak osoba u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti 32,3%**. Veliki dio populacije (**15,4 %**) živi u uvjetima teške materijalne oskudice i ne mogu zadovoljiti temeljne životne potrebe.

Podaci ukazuju na velike socijalne razlike i ograničeni pristup mogućnostima. Obaveza je države i društva propitati uzroke koji dovode do takve situacije i osigurati uvjete i mjere aktivne politike za poboljšanje životnih uvjeta svima, jer se u uvjetima dugoročne krize siromaštvo i socijalna isključenost više ne mogu smatrati problemom koji se odnosi samo na pojedine dijelove društva koji se smatraju marginalnima, već je ono prijetnja svim slojevima društva i svim generacijama.

Obaveza borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti upisana je i u temeljnim međunarodnim dokumentima poput Milenijske deklaracije² i Milenijskih ciljeva razvoja Ujedinjenih naroda, kao i u dokumentima koji proizlaze iz europskih zasada solidarnosti i

¹ DZS: Pokazatelji siromaštva u 2012. godini, Konačni podaci

² Politički dokument UN-a za 21. st., rujan 2000.

socijalne države poput Europske socijalne povelje koja navodi "pravo na zaštitu od siromaštva i socijalne isključenosti" kao jedno od temeljnih građanskih prava. Socijalna prava razumijevaju pravo građana na korištenje civilizacijskih stečevina društva u kojem žive, a kreiraju se i implementiraju putem socijalnih programa i aktivnosti raznih sudionika. Uz osobne i političke slobode i prava, gospodarska i kulturna prava, te pravo na zdrav život, socijalna prava zaštićena su Ustavom i zakonom.

U Programu Vlade Republike Hrvatske (2011.-2015.) kao i u drugim nacionalnim dokumentima te u ključnim strateškim dokumentima Europske unije, kao što su Europa 2020.- Strategija za pametan, održiv i uključiv rast³ i Europska platforma protiv siromaštva i socijalne isključenosti, predviđen je širi, strateški pristup rješavanju problema siromaštva i socijalne isključenosti.

Uzimajući u obzir navedeno, pristupilo se izradi temeljnog dokumenta „Strategija borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti u Republici Hrvatskoj (2014-2020)“ (dalje Strategija) u suradnji s relevantnim dionicima koji su uključivali predstavnike tijela državne i javne vlasti, predstavnike lokalne i područne (regionalne) samouprave⁴, predstavnike poslodavaca, sindikata, organizacija civilnoga društva i akademske zajednice.

Strategija se sastoji od 6 poglavlja u kojima se nastojalo konkretno, jasno i kratko predočiti stanje, naglasiti problemi i predvidjeti načini rješavanja problema.

U Polaznim osnovama za izradu strategije dan je kratki osvrt na društvenu i gospodarsku situaciju koja uključuje opća gospodarska kretanja i tržište rada te demografska kretanja, zatim stanje siromaštva i dohodovne nejednakosti kao i strukturu socijalne zaštite.

U poglavlju Strateški okvir određeni su pojmovi siromaštva i socijalne isključenosti, navedeni su načini zaštite od diskriminacije i definirane su najranjivije skupine te glavni ciljevi Strategije. Također su određena **tri glavna prioriteta**: *osiguravanje uvjeta za **borbu protiv siromaštva i socijalne isključenosti** te smanjenje nejednakosti u društvu; osiguravanje uvjeta za **sprečavanje nastanka novih kategorija siromašnih** kao i smanjenja broja siromašnih i socijalno isključenih osoba te **uspostava koordiniranog sustava potpore skupinama u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti.***

S obzirom na to da su siromaštvo i socijalna isključenost kategorije koje imaju više dimenzija, to je nužno uključiti sva područja koja direktno ili indirektno mogu imati utjecaja na njihovo suzbijanje i sprječavanje. Stoga Strategija određuje **osam strateških područja** unutar kojih su određene **glavne strateške aktivnosti** na osnovi kojih će se izrađivati **programi provedbe** za period od tri godine. U njihovu okviru bit će navedene mjere i nositelji mjera, te načini mjerenja uspješnosti provedbe. Kao prioritarno područje u suzbijanju i sprječavanju siromaštva i socijalne isključenosti određeno je **obrazovanje i cjeloživotno učenje**, a budući da pristup obrazovanju te kvaliteta i razina obrazovanja znatno utječu na životne prilike pojedinaca, ono je pretpostavka razvoja gospodarstva i društva te time osnovni alat za borbu protiv siromaštva i socijalne isključenosti.

Strategija se dotiče europske i međunarodne suradnje i obveza Republike Hrvatske te mogućnosti za korištenje fondova Europske unije u realizaciji strateških aktivnosti. Također je naznačena **uloga dionika** u provedbi strategije, kao i praćenje i izvještavanje o provedbi, te sadrži sastavnice za izradu programa za provedbu strategije.

³ Europska komisija, priopćenje 2010.

⁴ Riječi i pojmovni sklopovi koji imaju rodno značenje, bez obzira na to jesu li u zakonima ili drugim propisima korišteni u muškom ili ženskom rodu, odnose se na jednak način na muški i ženski rod - članak 43. Zakona o ravnopravnosti spolova (NN 82/08)

Nadalje, treba napomenuti da strategija uvažava temeljne pretpristupne strateške dokumente, poput Zajedničkog memoranduma o socijalnom uključivanju (JIM) i Zajedničkog memoranduma o prioritetima politike zapošljavanja (JAP), rezultate provedbe JIM-a i JAP-a te pripadajućih Nacionalnih provedbenih planova koji su iz njih proizlazili.

2. POLAZNE OSNOVE ZA IZRADU STRATEGIJE

2.1. Društvena i gospodarska situacija

Globalna kriza koja se odrazila se na gotovo sve članice Europske unije, pa tako i na Republiku Hrvatsku dovela je do velike nezaposlenosti i pada bruto domaćeg proizvoda (BDP), što se nepovoljno odrazilo na stanje gospodarstva, čiji je razvoj dodatno otežan zbog posljedica Domovinskog rata. Uz rast nezaposlenosti, gospodarska kriza utjecala je na rast broja zaposlenih koji ne primaju plaću ili se plaće isplaćuju s velikim zakašnjenjem. Promatrajući probleme u gospodarstvu i društvu te uspoređujući položaja Republike Hrvatske u odnosu na Europsku uniju može se uočiti da Republika Hrvatska značajno zaostaje za europskim prosjecima u području zapošljavanja, ulaganja u istraživanje i razvoj, smanjenja emisije stakleničkih plinova, visokog obrazovanja i borbe protiv siromaštva, dok je pozicija relativno povoljna u odnosu na Europsku uniju u području obnovljivih izvora energije, a znatno bolja u području sprječavanja ranog napuštanja **školovanja**.

Identificirane⁵ su glavne i specifične prepreke koje utječu na ostvarenje ciljeva **Europa 2020**, a to su, između ostalog: **nedovoljno sudjelovanje na tržištu rada** koje je povezano s pitanjem restrukturiranja, budući da se očekuje da će postupak restrukturiranja i privatizacije poduzeća u državnom vlasništvu te reforma sustava državnih potpora kratkoročno pridonijeti rastu nezaposlenosti; **neusklađenost sustava obrazovanja s potrebama tržišta rada**, što je povezano s nedostatnim udjelom visokoobrazovane populacije; **velik broj ljudi suočen s rizikom od siromaštva i socijalne isključenosti**, pri čemu se ističe da RH ima relativno nepovoljne javnozdravstvene pokazatelje, a starije osobe, djeca, osobe s invaliditetom i manjine predstavljaju osjetljiviju skupinu; **nedovoljno sudjelovanje osoba u cjeloživotnom učenju**, kao temeljnoj pretpostavci za izgradnju društva i osobnog razvitka, koje je potrebno povećati i time ublažiti neusklađenost ponude i potražnje na tržištu rada; **nedovoljno razvijena infrastruktura** koja zahtijeva poboljšanja i nadvladavanje neujednačenosti prometne pokrivenosti u različitim dijelovima zemlje, te očuvanje prirodnih i kulturnih resursa.

2.1.1. Demografska kretanja

Demografska kretanja u Republici Hrvatskoj nepovoljnija su u odnosu na razvijeniji dio Europe. S obzirom na činjenicu da je Republika Hrvatska jedina zemlja članica Europske unije koja je nakon 2. svjetskog rata imala dugogodišnji ratni sukob na svojem teritoriju i da je iz konfliktnog razdoblja prešla u mirnodopsko i kao takva postala članica Europske unije, moguće je nepovoljnija demografska kretanja povezati s neposrednim ratnim iskustvom. Agresija na Republiku Hrvatsku, ako uzmemo u obzir njezine razmjere⁶, dugotrajnost⁷ i

⁵ Ekonomski program Republike Hrvatske 2013., Vlada Republike Hrvatske

⁶ Ratom i ratnim razaranjem bilo je obuhvaćeno 54% nacionalnog teritorija, na kojem je živjelo 36% hrvatskog stanovništva, a pod okupacijom je bilo 14.760 km² odnosno 26% hrvatskog teritorija (Perković, M., Puljiz, V. (2001.), Ratne štete, izdaci za branitelje, žrtve i stradalnike rata u Republici Hrvatskoj, Revija za socijalnu politiku 8(2): 235-238).

⁷ Sukladno članku 2. Zakona o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji (NN 174/04, 92/05, 2/07, 107/07, 41/09, 65/09, 137/09, 55/11, 140/12, 33/13, 148/13), Domovinski rat trajao je od 5. kolovoza 1990. do 30. lipnja 1996.

materijalna razaranja⁸, negativno je utjecala na pojedince neposredno uključene u ratna zbivanja, njihove obitelji, lokalnu zajednicu, društvo u cjelini, ali i Republiku Hrvatsku koja je bila suočena s teškim ratnim posljedicama – ljudskim stradavanjima, materijalnim gubicima i traumatskim iskustvima građana izloženih ratnom iskustvu. Iskustvo obrambenog i osloboditeljskog Domovinskog rata kroz koji je Republika Hrvatska prošla izazvao je izravni i neizravni demografski gubitak stanovništva, a takva demografska kretanja utjecala su na strukturu i razvoj, kako društva, tako i gospodarstva.

Republika Hrvatska već dva desetljeća ima **smanjenje broja stanovnika**, prvenstveno zbog negativnog prirodnog priraštaja. U desetogodišnjem je razdoblju (2002. – 2011.) **prosječni godišnji prirodni priraštaj bio negativan (-2,2 promila)**, što je prosječno godišnje smanjenje broja stanovnika za 9,6 tisuća godišnje. U 2012. godini prirodni priraštaj je iznosio -2,3 promila (-9 939 osoba). **Stopa nataliteta** (živorodeni na 1 000 stanovnika) u 2012. god. iznosila je **9,8**. Negativno prirodno kretanje pokazuje i **vitalni indeks** (živorodeni na 100 umrlih), koji je iznosio **80,8**. Ipak u 2012. godini, u odnosu na 2011. godinu zabilježen je blagi porast broja živorođene djece za 1,4%, odnosno rođeno je 574 djece više nego u 2011.

Stanovništvo Republike Hrvatske ima prosječnu dob⁹ 41,7 godina (muškarci 39,9, žene 43,4 godine). Nadalje, prosječno očekivano trajanje života u Republici Hrvatskoj 2010. godine bilo je 73,5 godina za muškarce i 79,9 godina za žene, ili prosječno 76,6 godina (u EU 27 iznosilo je 79,7 godina). Nadalje, prosječno očekivano trajanje života u razdoblju 1960. – 2010. godine u Republici Hrvatskoj je ukupno povećano za 9,2 godine za muškarce (ili oko 1,8 godina po desetljeću) i 10,9 godina za žene (ili oko 2,2 godine po desetljeću), što zorno govori o **procesu demografskog starenja**.

Važan indikator starenja je **udio stanovnika starijih od 65 godina** u ukupnom stanovništvu, koji je u Republici Hrvatskoj 2011. iznosio **17,7%** (EU - 17,5%). S druge strane, „**indeks ovisnosti**“ (omjer broja stanovnika s više od 65 godina i stanovnika radnog kontingenta 15 – 64 godine) dosegao je 2011. godine 26,4% (EU 26,2%), (Eurostat).

Struktura obitelji, ako se uspoređuju popisi stanovništva 2001. godine i 2011. godine, pokazuju se značajne promjene: udio samačkih kućanstava se povećao s 20,8% na 24,6% (za usporedbu 1971. god. iznosio je 15,5%); udio jednoroditeljskih obitelji je porastao s 15% na 17,1%; parova s djecom je manje za 3,7%; dok je parova bez djece više za 1,6%.

Migracijska kretanja posljednjih godina također imaju negativan predznak. U 2012. godini iznosila su – 3 918 osoba (8 959 osoba doselilo se u Republici Hrvatskoj, a 12 877 osoba odselilo se u inozemstvo).

Tablica: Vanjska migracija stanovništva¹⁰

Godina	Doseljeni iz inozemstva	Odseljeni u inozemstvo	Migracijski saldo	Stopa migracijskog salda
2007.	14 622	9 002	5 620	1,3
2008.	14 541	7 488	7 053	1,6
2009.	8 468	9 940	- 1 472	-0,3
2010.	4 985	9 860	- 4 875	-1,1
2011.	8 534	12 699	- 4 165	-1,0
2012.	8959	12 877	-3 918	-0,9

⁸ Prema podacima Državne revizije za popis i procjenu ratne štete, izravna ratna šteta u Republici Hrvatskoj 1990.-1999. iznosila je 236.431.568.000 kuna, odnosno oko 32 milijarde eura. Od toga je materijana šteta činila 40,2%, troškovi rata i neodržavanje dobara 26,1% te šteta koja se odnosila na život i zdravlje ljudi 33,7% (Družić, 2004. prema Dobrotić, 2008.) (Dobrotić, I. (2008.), Sustav skrbi za branitelje iz Domovinskog rata, Revija za socijalnu politiku, 15(1): 57-83).

⁹ Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011, DZS

¹⁰ Izvor: Statističke informacije 2013., DZS, Zagreb, 2013.

Što se tiče pitanja unutarnjih migracija, prebivalište je u 2012. godini promijenilo 68 839 osoba i to u dobi od 20 do 39 godina starosti njih 46,0%, uglavnom iz ruralnih prema urbanim sredinama, a razlozi su uglavnom ekonomske prirode.

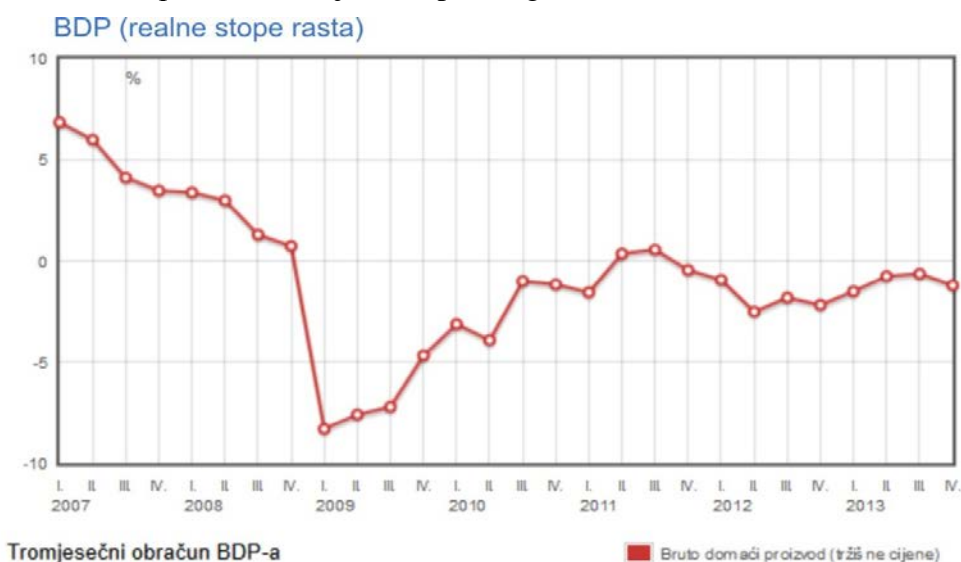
Demografske promjene i projekcije pokazatelji su koji bitno utječu na razvoj društva i usmjeravaju na društvenu intervenciju. Usporedbom rezultata popisa stanovništva evidentirana je **tendencija pada ukupnog broja stanovnika**. Projekcije broja stanovnika u razdoblju od 2021. god. do 2061. god. govore o padajućem trendu. Prognoze su da će 2061. godine broj stanovnika biti manji za 29,2% (3 387 800) u odnosu na 1991. godinu (4 784 265)¹¹.

Osim ovih negativnih demografskih trendova, Republika Hrvatska će se suočiti i s činjenicom skorog umirovljenja tzv. 'baby boom generacije' i učincima koji će to imati na mirovinski sustav. Ovakva zabrinjavajuća projekcija dovest će do promjena strukture stanovništva, odnosno do **starenja stanovništva**, te time smanjene ili neadekvatne ponude radne snage, priljeva i odljeva umirovljenika, povećane potrebe za zdravstvenom i socijalnom zaštitom itd., te je stoga zadaća Strategije voditi računa o potrebi izgradnje mehanizama koji mogu prepoznati i nositi se s novim pojavama i oblicima siromaštva.

2.1.2. Opća gospodarska kretanja i tržište rada

Pad gospodarske aktivnosti veći je u Republici Hrvatskoj nego na razini Europske unije. Dok je BDP na razini Europske unije u stagnaciji, Republika Hrvatska i dalje bilježi negativni trend, premda znatno blaži. Recesija je započela s negativnim kretanjima 2009. godine čemu su, osim utjecaja globalne krize, pridonijele slabosti hrvatskog gospodarstva. Nakon stagnacije realne ekonomske aktivnosti u 2011. godini (0,0%), u 2012. godini recesija se ponovno produbila te je BDP zabilježio realno smanjenje od 2,0%. U prvom polugodištu 2013. godine BDP realno je smanjen 1,1% u usporedbi s istim razdobljem 2012. godine. Tromjesečni bruto domaći proizvod za četvrto tromjesečje 2013., prema prvoj procjeni, realno je manji za 1,2% u odnosu na isto tromjesečje 2012. Prva procjena pokazuje da je bruto domaći proizvod u 2013. godini realno manji za 1,0% u odnosu na 2012. godinu.

Grafički prikaz: kretanje BDP prema godinama¹²

¹¹ Izvor: Projekcije stanovništva Republike Hrvatske od 2010. do 2061., Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2011.

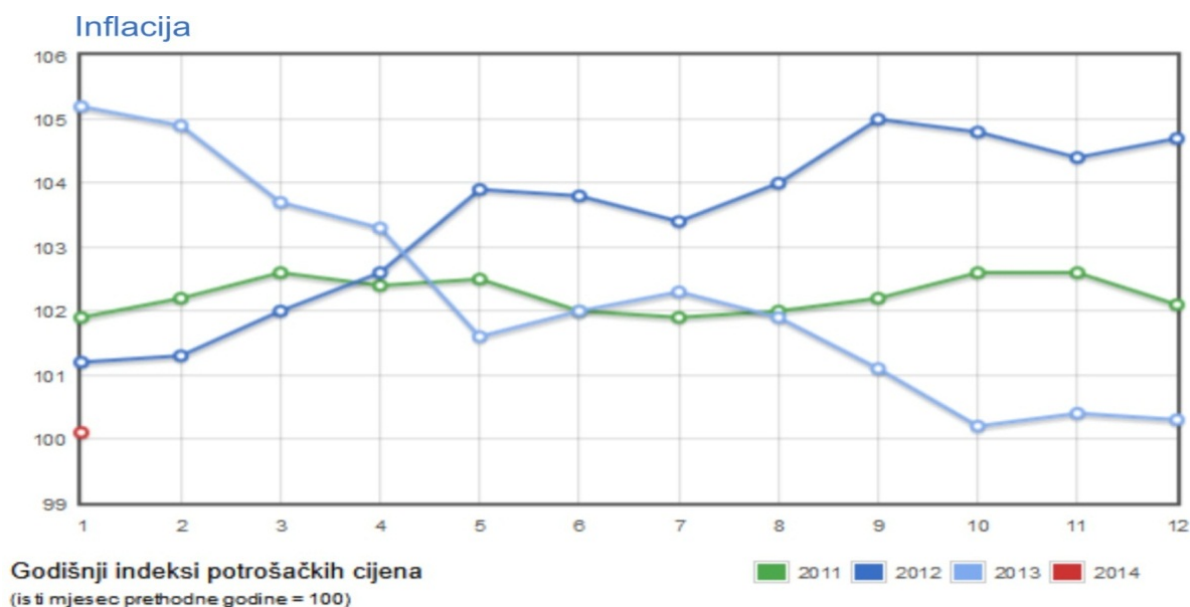
¹² Izvor: DZS, Prva procjena tromjesečnog bruto domaćeg proizvoda za četvrto tromjesečje 2013., 28. veljače 2014.

Fiskalni nadzor Europske komisije nad zemljama članicama temelji se na Izvještaju o prekomjernome proračunskom manjku i dugu opće države. Ugovorom iz Maastrichta uspostavljena su dva glavna kriterija fiskalnog nadzora: udio proračunskog manjka (deficita) opće države zemlje članice ne smije biti veći od 3% BDP-a, a konsolidirani dug opće države veći od 60% BDP-a. Ovo izvješće podnosi se Europskoj komisiji (Eurostat-u) dva puta godišnje – na kraju ožujka (travanjsko Izvješće) i na kraju rujna (listopadsko Izvješće). Izvješće se odnosi na razdoblje posljednje četiri godine i za tekuću godinu, u kojoj su podaci za tekuću godinu bazirani na prognozama Ministarstva financija. Nacionalni statistički uredi obvezni su objaviti Izvješće na svojim internetskim stranicama. U 2012. god. deficit konsolidirane opće države iznosio je 16 349 milijuna kuna ili 5,0% BDP-a, a konsolidirani dug na kraju godine iznosio je 183 273 milijuna kuna ili 55,5% BDP-a. Prema projekcijama Ministarstva financija, proračunski saldo državnog proračuna u 2013. iznosi 12 244 milijuna kuna ili 3,6% BDP-a, a konsolidirani dug opće države na kraju godine 190 388 milijuna kuna ili 56,6% BDP-a.¹³

U periodu do 2016. godine očekuje se oporavak gospodarske aktivnosti te ubrzanje realnog rasta bruto domaćeg proizvoda. Predviđanja Europske komisije¹⁴ u tom smislu su s projekcijom blagog rasta BDP-a u 2014. godine na 0,5 % te u 2015. godini na 1,2%.

Godišnja stopa inflacije, mjerena indeksom potrošačkih cijena, u siječnju 2014. god. iznosila je 0,1 %. U odnosu na prosinac 2013. god. potrošačke su cijene bile niže za 0,1 %. Cijene dobara i usluga za osobnu potrošnju, mjerene indeksom potrošačkih cijena, u prosincu 2013. god. u odnosu na studeni 2013. god. u prosjeku su niže za 0,2%, a u odnosu na prosinac 2012. god., tj. na godišnjoj razini, više su za 0,3%, dok su u godišnjem prosjeku više za 2,2%.¹⁵

Grafički prikaz: Kretanje indeksa potrošačkih cijena

¹³Izvor: DZS, Državni zavod za statistiku, Priopćenje 12.1.5. od 21. listopada 2013.

¹⁴Izvor: Gospodarska predviđanja za zimu 2014.; Europska komisija, 25. veljače 2014..

¹⁵Izvor: DZS, Priopćenje 13.1.1/12. od 15. siječnja 2014.

U drugom polugodištu 2013. godine prosječne bruto plaće ostvarile su nominalno međugodišnje smanjenje od 0,2%, a realno su ostale na istoj razini dok su prosječne neto plaće ostvarile međugodišnje nominalno povećanje od 0,3%, a realno povećanje od 0,5%. Prosječna neto plaća za prosinac 2013. god. iznosila je 5 556 kuna.

Kretanja na tržištu rada u 2013. godini ukazuju na nastavak negativnog trenda što je direktna posljedica gospodarskog stanja. U zadnjih pet godina došlo i do značajnog smanjenja registrirane zaposlenosti. U razdoblju od kolovoza 2008. god. do istog mjeseca 2013. god. broj zaposlenih smanjio se 10,6 posto. Izraženo apsolutnim brojem, izgubljeno je 165.740 radnih mjesta, pri čemu je pad bio najizraženiji u 2009. i 2010. godini, a u 2011. i 2012. godini se ublažava.

Tablica: Stopa zaposlenosti: Europska unija i Republika Hrvatska

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Europska unija	62,6	62,7	63,4	64,3	65,3	65,7	64,5	64,0	64,1	64,1
Republika Hrvatska	53,4	54,9	55,0	55,6	57,1	57,8	56,6	54,0	52,4	50,7

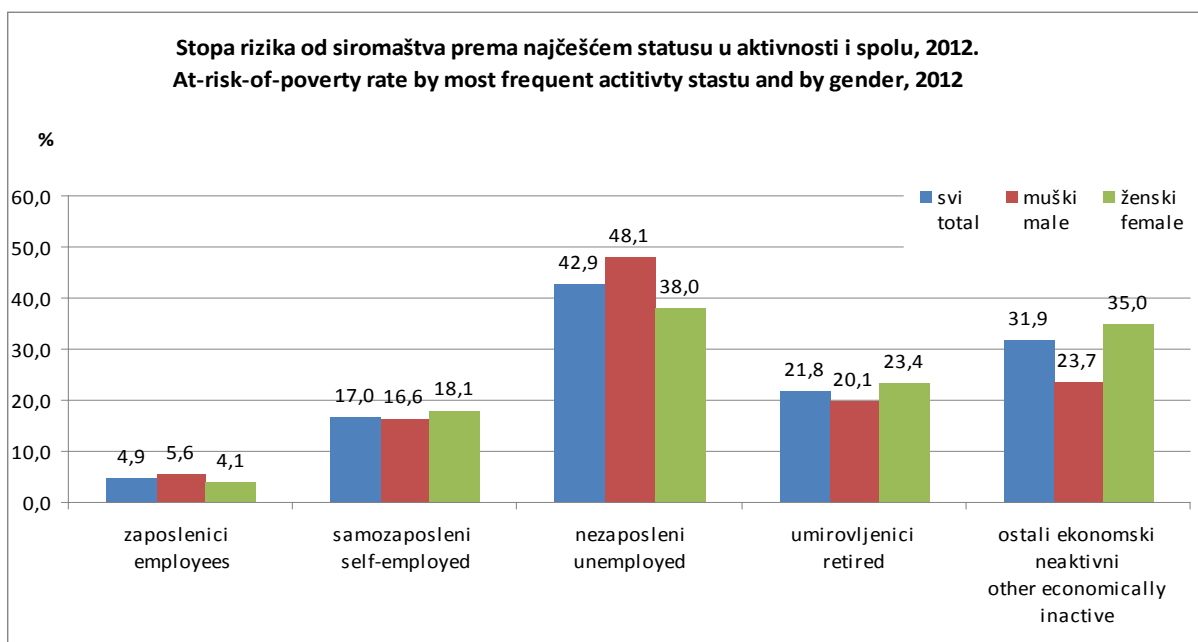
2.2. Stanje siromaštva i socijalne isključenosti te dohodovne nejednakosti¹⁶

Stopa rizika od siromaštva (nakon socijalnih transfera), kao osnovni pokazatelj siromaštva koji predstavlja postotak osoba koje imaju raspoloživi ekvivalentni dohodak ispod praga rizika od siromaštva, u 2012. godini u Republici Hrvatskoj iznosila je **20,5 %**. U 2011. godini ta je stopa iznosila 21,3 %. Usporedba osnovne stope rizika od siromaštva i stope rizika od siromaštva prije socijalnih transfera pokazuje da izuzimanje socijalnih transfera iz dohotka utječe na povećanje postotka osoba koje su u riziku od siromaštva s osnovnih 20,5 % na stopu od 30,4 %. Ako se iz dohotka izuzmu i socijalni transferi i mirovine, tada stopa rizika od siromaštva iznosi 45,7%.

Promatrano prema dobnim skupinama stopa rizika od siromaštva najviša je kod **osoba starih 65 godina i više i iznosi 26,5 %**. Najniža stopa rizika od siromaštva bilježi se za osobe stare od 25 do 54 godine i iznosi 17,1 %.

Promatrano prema **najčešćem statusu aktivnosti osobe**, stopa rizika od siromaštva najviša je za **nezaposlene osobe** i iznosi **42,9 %**. Za nezaposlene muškarce iznosi 48,1 %, a za nezaposlene žene 38,0 %. Kod osoba koje rade, stopa rizika od siromaštva je 6,1 %, dok za kategoriju umirovljenika iznosi 21,8 %.

¹⁶ DZS: Pokazatelji siromaštva u 2012. godini, Konačni podaci

Stopa rizika od siromaštva definirana prema tipu kućanstva najviša je za jednočlana kućanstva u kojima žive žene i iznosi 42,7 %, a za kućanstva u kojima živi jedna osoba stara 65 godina i više, stopa rizika od siromaštva iznosi 41,3 %. U kategoriji kućanstava s uzdržavanom djecom najviša stopa zabilježena je kod kućanstava samohranih roditelja za koje stopa iznosi 40,4 %. Najnižu stopu rizika od siromaštva imaju kućanstva koja čine tri ili više odraslih osoba i iznosi 12,9% te kućanstva koja čine dvije odrasle osobe s jednim djetetom i iznosi 15,1 %.

Stopa rizika od siromaštva prema intenzitetu rada kućanstva najveća je za kućanstva s uzdržavanom djecom koja imaju vrlo niski intenzitet rada, odnosno kućanstva u kojima su svi radno sposobni članovi radili do 20% ukupnog broja mjeseci u referentnom razdoblju, i iznosi 70,6 %.

Pokazatelji materijalne deprivacije ukazuju na materijalne uvjete koji utječu na kvalitetu života kućanstava. Postotak osoba koje žive u kućanstvima koja nisu u mogućnosti platiti tjedan dana godišnjeg odmora za sve članove svog kućanstva iznosi 71,1 %. Postotak osoba koje žive u kućanstvima koja nisu u mogućnosti podmiriti neočekivani financijski izdatak je 67,3 %. U kućanstvima koja „spajaju kraj s krajem“ vrlo lako živi svega 0,3 % osoba, dok u kućanstvima koja „spajaju kraj s krajem“ teško živi 33,8 % osoba. **Stopa materijalne deprivacije** prikazuje postotak osoba koje žive u kućanstvima koja si ne mogu, isključivo radi financijskih razloga, priuštiti najmanje tri od devet stavki materijalnog oskudijevanja. Stopa materijalne deprivacije u Republici Hrvatskoj u 2012. godini iznosila je **35,3 %**. Pokazatelj koji prikazuje postotak osoba koje žive u kućanstvima koja si ne mogu priuštiti, isključivo radi financijskih razloga, najmanje četiri od devet stavki materijalnog oskudijevanja (**osobe u teškoj materijalnoj deprivaciji**) iznosi **15,4 %**.

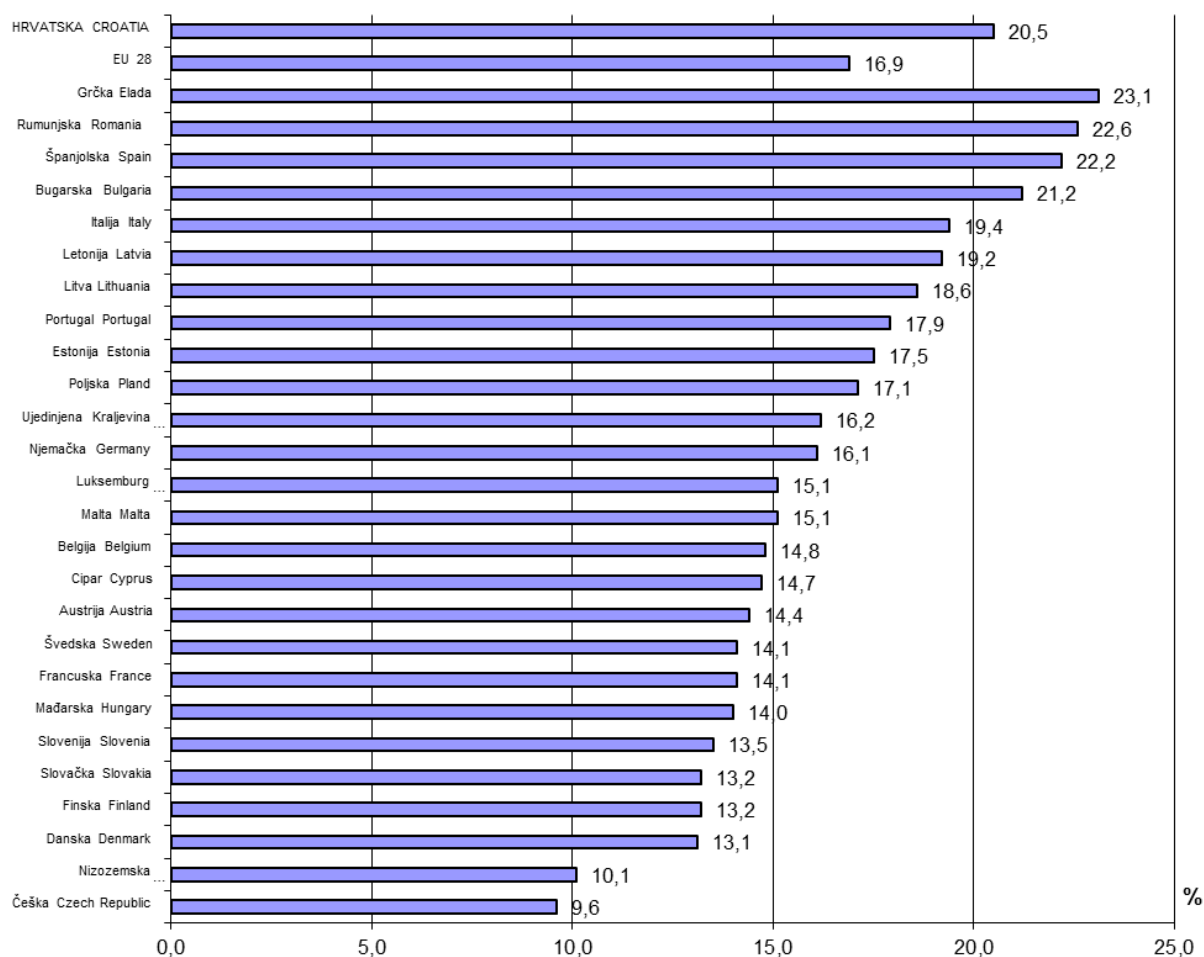
Postotak osoba u riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti je pokazatelj koji predstavlja postotak osoba koje su u riziku od siromaštva ili su teško materijalno deprivirane ili žive u kućanstvima s niskim intenzitetom rada. U 2012. godini takvih osoba je bilo **32,3 %**.

Postotak osoba koje žive u kućanstvima s vrlo niskim intenzitetom rada (pokazatelj koji predstavlja osobe koje žive u kućanstvima u kojima su svi radno sposobni članovi radili manje od 20% ukupnog broja mjeseci u referentnom razdoblju) iznosio je **16,1 %**.

Ginijev koeficijent je pokazatelj koji ukazuje na nejednakost raspodjele dohotka unutar cijele distribucije i on iznosi **0,31**. Kad bi postojala savršena jednakost (tj. kad bi svaka osoba primala jednaki dohodak), tad bi koeficijent iznosio 0. Što je vrijednost bliža 1, to je dohodovna nejednakost veća. Nije se mijenjao u posljednje tri godine i jednak je Ginijevom koeficijentu na razini prosjeka EU 28.

Stopa rizika od siromaštva za zemlje EU-28 prema procjeni Eurostata iznosi prosječno **16,9%**. Najniža stopa rizika od siromaštva u zemljama Europske unije bilježi se u Češkoj, 9,6 % i u Nizozemskoj, 10,1 %. Najviše stope rizika od siromaštva zabilježene su u Grčkoj 23,1%, Rumunjskoj 22,6%, Španjolskoj 22,2% i Bugarskoj 21,2%.

Grafički prikaz: Stopa rizika od siromaštva, usporedba zemalja Europske unije i Republike Hrvatske, 2012¹⁷

¹⁷ Izvor: Eurostat

2.3. Socijalna zaštita u Republici Hrvatskoj

Socijalna zaštita obuhvaća sve intervencije javnih ili privatnih tijela radi olakšavanja financijskog opterećenja kućanstava i pojedinaca od definiranog niza rizika i potreba, pod uvjetom da ne postoji istodobna uzajamna ni individualna protučinidba (intervencija koja od primatelja socijalne zaštite istodobno zauzvrat traži nešto istovjetne vrijednosti)¹⁸.

Tablica: Struktura socijalnih troškova u RH, prema ESSPROS metodologiji (% BDP)

	RH 2008.	RH 2009.	RH 2010.	RH 2011	EU27 (2009.)	EU27 (2010.)	EU27 (2011.)
Ukupni izdaci socijalne zaštite	18,7	20,8	20,8	20,4	29,5	29,4	29,0
ukupni izdaci za socijalne naknade prema funkcijama	18,2	20,3	20,3	20,0	28,4	28,2	27,8
bolest/zdravstvena skrb	6,3	7,1	6,9	6,8	8,4	8,3	8,2
invaliditet	3,2	3,5	3,6	3,4	2,3	2,2	2,1
starost	4,9	5,4	5,6	5,6	11,1	11,0	11,1
preživjeli uzdržavani članovi	2,0	2,1	2,1	2,0	1,7	1,7	1,6
obitelj/djeca	1,5	1,6	1,7	1,6	2,3	2,3	2,2
nezaposlenost	0,3	0,4	0,5	0,5	1,7	1,7	1,6
stanovanje	0,0	0,0	0,0	0,0	0,6	0,6	0,6
socijalna isključenost koja nije drugdje klasificirana	0,1	0,1	0,1	0,1	0,4	0,4	0,4

Izvor: Za Republiku Hrvatsku: DZS. Za EU27: Eurostat.

Udio socijalne zaštite u BDP-u Republike Hrvatske, u 2011. iznosio je **20,4%**¹⁾ što je za 0,4% manje u odnosu na 2010. Do smanjenja udjela došlo je zbog porasta bruto domaćeg proizvoda u 2011. god., dok su izdaci za socijalnu zaštitu u apsolutnim iznosima ostali gotovo nepromijenjeni u odnosu na 2010.

Naknade socijalne zaštite činile su 97,9% ukupnih izdataka socijalne zaštite u 2011. god. Prema vrsti socijalnih naknada, prevladavaju novčane naknade (69,6%). Prema obilježjima, prevladavaju naknade socijalne zaštite (novčane i nenovčane) koje nisu utemeljene na provjeri materijalnog stanja (93,1%).

Gledano prema funkcijama socijalne zaštite, najveći udio naknada socijalne zaštite utrošen je za olakšavanje financijskog opterećenja od rizika bolesti, to jest, za potrebu zdravstvene skrbi (33,9% svih naknada socijalne zaštite), a slijedi funkcija „starost“ (27,9%). Najmanje sredstava utrošeno je u funkciju „stanovanje“ (0,1%).

Posebno je potrebno istaknuti da je, bez obzira na porast udjela izdataka socijalne zaštite, udio troškova socijalne zaštite u području usluga socijalne skrbi zadnjih godina smanjen s 2,0% BDP-a u 2008. godini na 1,8% BDP-a u 2011. godini, uz dodatno realno smanjenje BDP u tom razdoblju.

¹⁸ DZS, Priopćenje, Socijalna zaštita u Republici Hrvatskoj u 2011. god., 28.5.2013.

Tablica: Troškovi socijalne zaštite (% BDP)

Godina	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
ukupni troškovi	19,0	21,1	21,5	21,0	20,8
poslovi i usluge zdravstva	5,6	6,2	6,4	6,2	6,2
poslovi i usluge socijalnog osiguranja	10,9	12,1	12,7	12,5	12,5
poslovi i usluge socijalne skrbi	2,0	2,2	1,9	1,8	1,8
ostali troškovi socijalnog osiguranja i socijalne skrbi	0,5	0,5	0,4	0,4	0,3

Izvor: Ministarstvo financija (klasifikacija prema GFS Manual 1986, MMF)

Uspoređujući podatke o udjelu troškova za socijalnu zaštitu u nacionalnome BDP-u s udjelom u BDP-u država članicama Europske unije, Republika Hrvatska zauzima **18. mjesto**, dok za 8,6 postotnih bodova zaostaje za prosjekom EU-27.

3. STRATEŠKI OKVIR

3.1. Pojmovi siromaštva i socijalne isključenosti

Pojmovi siromaštva i socijalne isključenosti međusobno su ovisni i povezani, iako nužno ne uvjetuju jedno drugo. Iako se siromaštvo ne poistovjećuje sa socijalnom isključenosti, ono se najčešće smatra njegovim najčešćim uzrokom i oblikom. Socijalna isključenost uglavnom se dovodi u vezu s pojmovima siromaštva, nezaposlenosti i nejednakosti, odnosno diskriminacije, pa se tako tiče i pitanja ostvarivanja ljudskih prava.

Ljudi su siromašni ako nemaju dovoljno sredstava za svoje materijalne potrebe i ako ih uvjeti isključuju iz aktivnog sudjelovanja u djelatnostima koje se smatraju uobičajenima u društvu. Siromaštvo se tako očituje na različite načine, među kojima su nedostatak dohotka i sredstava potrebnih da se osigura održiva egzistencija, glad i neuhranjenost, slabo zdravlje, nedostupnost ili ograničena dostupnost obrazovanja i drugih temeljnih usluga, povećana smrtnost, uključujući smrtnost od bolesti, beskućništvo i neodgovarajući stambeni uvjeti, nesigurno okruženje, društvena diskriminacija i izolacija. Višedimenzionalnost siromaštva očituje se u stanju koje obilježava dugotrajna ili stalna uskraćenost resursa, sposobnosti, mogućnosti izbora, sigurnosti i moći koje su nužne za odgovarajući životni standard i ostvarenje drugih građanskih, ekonomskih, političkih, kulturnih i socijalnih prava¹⁹.

Pojam siromaštva se uglavnom definira kao oskudica materijalnih ili novčanih sredstava, dok **pojam socijalne isključenosti** predstavlja šire značenje koje "valja razumjeti kao razmjerno trajnu, višestruko uvjetovanu i višedimenzionalnu depriviranost pojedinca", odnosno "podrazumijeva više od nedostatka novca ili materijalnih dobara, te osim ekonomske uključuje socijalnu, kulturnu, političku i drugu dimenziju, što znači da politika protiv isključenosti pretpostavlja bolji pristup institucijama i drugim mehanizmima socijalne integracije"²⁰.

Europska komisija definirala je socijalnu isključenost kao proces koji gura pojedince na margine društva i sprječava ih da u potpunosti sudjeluju u društvu zbog osobnog siromaštva, nedostatka osnovnih kompetencija, šansi za cjeloživotno učenje ili zbog diskriminacije. Na nju utječe niz različitih i međusobno povezanih faktora, kao što su regionalna nejednakost, nezaposlenost, slabe stručne ili socijalne vještine, nizak dohodak, loši stambeni uvjeti, pripadnost manjinskoj skupini, itd, te obuhvaća nemogućnost pojedinca da pristupi javnim

¹⁹ Scottish Poverty Information Unita (BBC, 2005), citirano prema: Bejaković, Financijska teorija i praksa, 2005, 29 (1), 135-138

²⁰ Šučur, Siromaštvo, nezaposlenost i socijalna isključenost, UNDP, Zagreb, 2006

službama, da sudjeluje u životu zajednice i da djeluje u društvu s osjećajem osobnog dostojanstva.

3.2. Najranjivije skupine stanovništva i pristup temeljnim pravima

Siromaštvo je u pravilu povezano s određenim demografskim i socijalnim obilježjima kao što su spol, dob, ekonomska aktivnost i sl., uvjetovano različitim društvenim i političkim faktorima, pa su tako neke skupine posebno zastupljene među siromašnima.

Ova Strategija, oslanjajući se na istraživanje UNDP-a²¹ i iskustvo u provedbi Zajedničkog memoranduma o socijalnom uključivanju razlikuje više područja isključenosti:

- **isključenost s obzirom na ekonomski status** (siromašni, nezaposleni, posebice dugotrajno nezaposleni, beskućnici, povratnici i raseljene osobe, migranti, posebice azilanti i stranci pod supsidijarnom zaštitom, osobe koje žive na otocima i u ruralnim predjelima);
- **isključenost s obzirom na obiteljsku strukturu** (samačka kućanstva, jednoroditeljske obitelji, djeca bez roditeljske skrbi, obitelji s više od dvoje djece);
- **isključenost s obzirom na identifikaciju** (nacionalne/etničke/rasne/vjerske manjine, spolne i rodne manjine);
- **isključenost s obzirom na dob** (djeca, mladi i starije osobe i umirovljenici);
- **isključenost s obzirom na počinjenje zločina** (zatvorenici/e i bivši zatvorenici, dijete i mlađa punoljetna osoba s poremećajima u ponašanju, žrtve zločina, posebice žrtve trgovanja ljudima i žrtve obiteljskog nasilja);
- **isključenost s obzirom na obrazovanje** (osobe s nižim stupnjevima obrazovanja, mladi koji su prerano prekinuli obrazovanje);
- **isključenost s obzirom na zdravstveno stanje** (psihički oboljele osobe, osobe zaražene HIV/AIDS-om i hepatitisom C, osobe s problemom ovisnosti o alkoholu, kocki i opojnim drogama, osobe oboljele od genetskih i kroničnih bolesti);
- **isključenost s obzirom na invaliditet** (osobe s tjelesnim i senzoričkim invaliditetom, osobe s mentalnim/intelektualnim teškoćama).

U načelu, s obzirom na to da su uzroci siromaštva i socijalne isključenosti najčešće višedimenzionalni, skupine kod kojih postoji povećani rizik od socijalne isključenosti moguće je razlikovati prema uzroku njihove izloženosti tom riziku, ali se u stvarnosti te kategorije uvijek međusobno preklapaju.

Profil siromaštva i struktura izvora dohotka pokazuju da su najsiromašniji građani **ekonomski neaktivni, nezaposleni ili primaju niske plaće** (*nezaposleni, starije osobe bez mirovina, samačka kućanstva, jednoroditeljske obitelji, obitelji s više od dvoje djece, djeca bez odgovarajuće roditeljske skrbi, starije žene, osobe s nižim stupnjem obrazovanja..*). S financijskom krizom sve je veći rizik od siromaštva i među bolje **obrazovanom strukturu stanovništva, mladima i ekonomski aktivnim stanovništvom**. Statistički podaci prema Anketi o radnoj snazi (DZS) o broju nezaposlenih u dobnoj skupini 15 -24 godine ukazuju na veliki porast nezaposlenih u prvom kvartalu 2013. god. od 59%, što je za 13,8% više u odnosu na isto razdoblje 2012. god.

Mladi su u nepovoljnijem položaju na tržištu rada od ostalih skupina nezaposlenih osoba, a snose i velik dio posljedica gospodarske krize. Često ovise o privremenim i slabo plaćenim poslovima, trpe najveće povećanje nezaposlenosti i stoga su izloženi pogoršanju životnih uvjeta. Mladi bez visokog obrazovanja i radnog iskustva susreću se sa najvećim problemima u nalaženju prvog posla.

²¹ Siromaštvo, nezaposlenost i socijalna isključenost, glavni urednik Nenad Starz, Program Ujedinjenih naroda za razvoj, Zagreb, 2006.

Osobe s invaliditetom, kojih je zastupljenost u hrvatskom društvu visoka, s preko 12% od ukupnog stanovništva, razlikuju se s obzirom na vrstu i stupanj invalidnosti. Svakako, što se tiče socijalne isključenosti, najugroženija skupina su **djeca s teškoćama u razvoju**.

Gospodarska kriza posebno je negativno pogodila **djecu** (u dvije godine broj siromašne djece porastao je za oko 4 000 ili 10%).

Posebna kategorija građana koji su u riziku od socijalne isključenosti su **dio hrvatskih branitelja i dio stradalnika ratnih zbivanja i članovi njihovih obitelji** koji su suočeni s problemima poput siromaštva, invalidnosti, nezaposlenosti, bolesti, neriješenog stambenog pitanja, otežanih socijalnih kontakata i dr. U posljednje vrijeme evidentiran je određeni broj branitelja u prihvatilištima koji zbog psihičkih problema (PTSP i psihičkih poteškoća) i drugih razloga, poput nedostatka potrebnih dokumenata, nisu u mogućnosti ostvariti mnoga prava, nemaju potporu obitelji i slično. Iskustvo Domovinskog rata kroz koje je Republika Hrvatska prošla, rezultiralo je izravnim i neizravnim posljedicama kako za pojedince neposredne sudionike i stradalnike Domovinskog rata, tako i posredno na društvo u cjelini.

Izbjegllice i povratnici zauzimaju još uvijek visoko mjesto s postotkom siromašnih i diskriminiranih osoba. Njihov položaj dodatno pogoršava činjenica da se mahom radi o starijem stanovništvu, koje češće boravi na ruralnom području, dakle udaljeni su od socijalnih i društvenih mreža potpore.

Romi (16 975 stanovnika/popis stanovništva 2011. god.) čine jednu od najranjivijih skupina u pogledu diskriminacije i socijalne isključenosti jer ostvaruju slabiji prosječan stupanj obrazovanja, žive u lošim stambenim uvjetima i većinom su nezaposleni. Pored kontinuiranog povećanja ulaganja Vlade Republike Hrvatske u procese uključivanja Roma, trajan i održiv učinak nije u potpunosti postignut. Stoga su nužne mjere za daljnju decentralizaciju provedbe politika i mjera, s jasnijom razradom prioriteta na lokalnim razinama osobito provedbom integralnih programa razvoja u lokalnim zajednicama.

Također, ranjivu skupinu u Republici Hrvatskoj predstavljaju **migranti**, osobito tražitelji azila i stranci pod supsidijarnom zaštitom. Porast broja tražitelja azila u Republici Hrvatskoj započeo je 2010. godine kada je evidentirano 290 tražitelja azila; 2011. godine ta brojka porasla je na 807, dok je 2012. godine ona iznosila 1195. U 2013. godini zabilježeno je 1089 tražitelja azila. Do sada je u Republici Hrvatskoj odobreno 58 azila i 51 supsidijarna zaštita.

Nadalje, ranjivu skupinu koja je suočena sa siromaštvom i socijalnom isključenosti u Republici Hrvatskoj čine **beskućnici**. U Republici Hrvatskoj je u 2013. godini djelovalo 12 prihvatilišta i prenoćišta za beskućnike, ukupnog smještajnog kapaciteta za oko 400 korisnika.

Osobe izložene prezaduživanju i lihvarskim kreditima suočavaju se sa siromaštvom ili socijalnim isključivanjem. Prema dostupnim podacima²² proces razduživanja stanovništva premda oslabljen, nastavio se i potkraj 2012. te početkom 2013. godine, pa je ukupni dug stanovništva stagnirao na razini samo malo nižoj od 40% BDP-a. Pokazatelji zaduženosti i tereta otplate duga kućanstava nastavili su se poboljšavati krajem 2012. i početkom 2013. godine. Dio siromašnog stanovništva isključen je iz pristupa financijskim uslugama zbog čega neki postaju žrtvama lihvarjenja.

Socijalnom isključenosti i siromaštvom najčešće su pogođene i **žrtve nasilja u obitelji** kao i neke kategorije **ovisnika** (ovisnici o drogama, alkoholu, kocki..).

²² Hrvatska narodna banka (2013.) Financijska stabilnost, broj 11. Zagreb: Hrvatska narodna banka. Dostupno na <http://www.hnb.hr/publikac/financijska%20stabilnost/h-fs-11-2013.pdf>

U ranjivom položaju nalaze se i **bivši zatvorenici**, koji su nakon izvršavanja kazne zatvora po povratku u svoju lokalnu zajednicu često suočeni sa stigmatizacijom i socijalnom isključenošću.

S obzirom na međusobnu uvjetovanost i preklapanje navedenih parametara, moguće je istaknuti četiri velike skupine u najvećem riziku od siromaštva i socijalne isključenosti:

- **djeca i mladi,**
- **starije osobe i umirovljenici,**
- **nezaposlene osobe**
- **osobe s invaliditetom.**

Problemi socijalne isključenosti u raznim oblicima kao i diskriminacije od strane društva i pojedinaca pojavljuje se kod svih navedenih skupina. Pritom treba istaknuti načelo kojim se trebaju voditi svi dionici u provedbi strategije, a koje nalaže da se u realizaciji svih mjera i aktivnosti, bez obzira na određenu ciljnu skupinu i kategoriju stanovništva ili vrstu potpore, trebaju u obzir uzeti prije svega **konkretni pojedinci** i njihove individualne potrebe.

„Promicanje zajedničke kolektivne i individualne odgovornost u borbi protiv siromaštva i socijalne isključenosti“²³ jedna je od odrednica politike Europske unije, kao i Vlade Republike Hrvatske. **Socijalna isključenost** pojedinca ili grupe često je **posljedica diskriminatornog postupanja**. U Republici Hrvatskoj je normativno i institucionalno uređena **zaštita od diskriminacije**. U **normativnom** pogledu ovo područje uređuju Ustav Republike Hrvatske, Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina, Zakon o suzbijanju diskriminacije, Zakon o radu, Zakon o ravnopravnosti spolova, Zakon o istospolnim zajednicama, Kazneni zakon i dr. Pučki pravobranitelj, kao središnje tijelo nadležno za suzbijanje diskriminacije koji prati slučajeve diskriminacije u Republici Hrvatskoj, u Izvješću za 2012. godinu navodi da je rasno ili etničko podrijetlo najčešća osnova temeljem koje su hrvatski građani podnosili pritužbe na diskriminaciju (29,7%) i to ponajviše u području rada, radnih uvjeta i zapošljavanja (46,53%). Zakon o suzbijanju diskriminacije, uz Pučkog pravobranitelja, propisuje kako su za postupanje po pritužbama radi diskriminacije nadležne i posebni pravobranitelji: pravobraniteljica za ravnopravnost spolova, pravobraniteljica za osobe s invaliditetom i pravobraniteljica za djecu, naravno ovisno o diskriminacijskoj osnovi koja je posrijedi.

Temeljem uočenih potreba i izazova u pogledu **socijalnog uključivanja i antidiskriminacije** svih ranjivih skupina na svim razinama - lokalnoj, područnoj, nacionalnoj i Europske unije, uključujući strategiju Europa 2020, Vlada Republike Hrvatske donijela je nekoliko **strateških dokumenata** koji sadrže opće i posebne ciljeve postavljene kao smjernice za kreiranje javnih politika usmjerenih na socioekonomsko **uključivanje pojedinih ranjivih skupina**. Pritom je poseban naglasak stavljen na financiranje iz svih raspoloživih izvora, načine praćenja i vrednovanja provedenih aktivnosti, uključujući prikupljanje podataka, te mehanizme uključenosti lokalne i područne samouprave i civilnoga društva. Stoga se, primjerice Nacionalna strategija za uključivanje Roma 2013.-2020., Nacionalni program zaštite i promicanja ljudskih prava za razdoblje od 2013. do 2016. godine, Migracijska politika Republike Hrvatske za razdoblje od 2013. do 2015. godine ili Nacionalni plan za suzbijanje diskriminacije 2008.-2013. mogu smatrati komplementarnim ovom dokumentu, a njihovi

²³ Europska platforma protiv siromaštva i socijalne isključenosti: Europski okvir za socijalnu i teritorijalnu koheziju, EK, 2010

ciljevi, mjere i aktivnosti integralnim dijelom nastojanja Republike Hrvatske za uključivanje najranjivijih članova društva.

Također je potrebno istaknuti da je u svrhu osiguranja prava na pristup sudu kao jednog od temeljnih ljudskih prava, kao i ostvarenju vladavine prava, preduvjet primjena novog **Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći** („Narodne novine“, broj 143/2013) koji će unaprijediti sustav besplatne pravne pomoći, kroz jasno definiranje ovlaštenih pružatelja pravne pomoći, proširenje kruga korisnika besplatne pravne pomoći te poboljšati sustav pružanja primarne i sekundarne pravne pomoći.

Potrebno je **nastaviti podizati svijest šire javnosti o važećem antidiskriminacijskom zakonodavstvu** u Republici Hrvatskoj te poticati njegovu učinkovitu primjenu, nastaviti **kontinuiranu izobrazbu stručne javnosti** koja se bavi suzbijanjem i prevencijom diskriminacije te poticati i unaprjeđivati suradnju svih nadležnih tijela i organizacija civilnoga društva koje se bave ovom problematikom.

3.3. Svrha, ciljevi i načela strategije

Svrha strategije je zajedničkim pristupom postići osiguranje minimalnog životnog standarda najugroženijeg dijela stanovništva te osigurati uvjete za sprječavanje novih pojava siromaštva i socijalne isključenosti. U tom smislu strategija predstavlja osnovni okvir koji doprinosi ostvarenju zacrtanih ciljeva, a koji je komplementaran **Europskoj platformi za suzbijanje siromaštva i socijalne isključenosti**.

U strategiji se daju osnovne smjernice i aktivnosti u pojedinim strateškim područjima koje će se razrađivati kroz **trogodišnje programe provedbe** koji će sadržavati *mjere, nositelje i načine provedbe mjera, uz jasne kvantitativne pokazatelje*. Ministarstvo nadležno za socijalnu politiku, u suradnji s ostalim nadležnim tijelima državne uprave i drugim institucijama i organizacijama, jednom godišnje će podnositi Vladi Republike Hrvatske izvješća o provedbi strategije, odnosno predviđenih strateških aktivnosti.

Ciljevi strategije borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti sukladni su ciljevima Europske strategije za pametan, održiv i uključiv rast – Europa 2020., a koji su povezani s Milenijskim ciljevima razvoja: iskorjenjivanje siromaštva djece; aktivna uključenost ranjivih skupina u društvo i tržište rada; osiguravanje prikladnog stanovanja za sve; sprječavanje i uklanjanje uzroka diskriminacije ranjivih skupina; sprječavanje financijske isključenosti i prezaduženosti; osiguranje integracije Roma; i drugi ciljevi specifični za pojedina strateška područja.

Vezano za statističko praćenje stope siromaštva, Državni zavod za statistiku (DZS) će izračunavati pokazatelje prema dvjema linijama siromaštva: „**promjenljivoj**“ (60% medijana nacionalnog dohotka) i „**fiksiranoj**“ (linija siromaštva će se odrediti i fiksirati u 2012. i usklađivat će se sa stopom inflacije).

Strateške programske aktivnosti usmjerit će se na **tri prioriteta i glavne ciljeve**:

1. Osiguravanje uvjeta za uspješnu borbu protiv siromaštva i socijalne isključenosti te smanjenje nejednakosti u društvu:

- u skladu s glavnim ciljem Strategije Europa 2020. Republika Hrvatska će do 2020. godine težiti *smanjenju broja osoba u riziku od siromaštva za 150 000 stanovnika* (u skladu s aktualnim sociodemografskim kretanjima uz pretpostavku gospodarskog rasta, pozitivnih kretanja na tržištu rada i osiguravanja uvjeta za otvaranje novih radnih mjesta, kreiranja mjera usmjerenih dugotrajno nezaposlenim osobama i drugim ranjivim skupinama (*mladi, osobe s invaliditetom, Romi*) te ulaganja dodatnih napora

u povećanje adekvatnosti socijalnih naknada u sustavu socijalne skrbi, ujednačenoj dostupnosti obrazovnih, zdravstvenih, socijalnih i drugih usluga, dostupnosti stanovanja, smanjivanju regionalnih razlika te suzbijanju zaduženosti i financijske ovisnosti procjenjuje se da će se broj osoba koje žive u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti sniziti za 150 000 do 2020. godine);

- povećanje udjela populacije u dobi 30-34 sa završenim *tercijarnim obrazovanjem* za 35%;

- smanjenje stope nezaposlenosti i nedovoljnog sudjelovanja na tržištu rada, *povećati stopu zaposlenosti do 2020. godine na 59%*;

- smanjenje udjela populacije koja *rano napusti školovanje* do 2020. godine sa 4,1 na 4,0 %.

2. Osiguravanje uvjeta za sprječavanje nastanka novih kategorija siromašnih kao i smanjenja broja siromašnih i socijalno isključenih osoba

- *osiguravanje uvjeta da od najranije dobi budu omogućene kvalitetne i dostupne usluge za djecu /predškolske usluge, slobodne aktivnosti, osnovno i srednjoškolsko obrazovanje, te poticaji za visoko obrazovanje i cjeloživotno učenje/kao i osiguravanje kvalitetnih i dostupnih socijalnih usluga za sve građane* (socijalna skrb, zdravstvena zaštita, obrazovanje);

- stvaranje mogućnosti za *podizanje stope zaposlenosti* radno sposobnih osoba te podizanje zapošljivost skupina u nepovoljnom položaju;

- *razvoj stambene politike* (osiguravanje dostupnih stanova za mlade, socijalno ugrožene, zaštita nekretnine u kojoj čovjek živi...) te sprečavanje beskućništva;

- *razvijanje inovativnih programa* u svim područjima (socijalna inovacija) kao i razvoj novih vještina za rad, te *veće korištenje EU fondova*.

3. Uspostavljanje koordiniranog sustava potpore skupinama u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti, te sustava praćenja i evaluacije

- *uspustavljanje koordinacije i suradnje* na svim razinama u svrhu ujednačavanja politika te uspostave sustava prikupljanja i razmjene podataka;

- *osiguranje kvalitetne analize i istraživanja* u svrhu osiguravanja praćenja i evaluacije provedbenih mjera koja će služiti kao podloga za donošenje strateških odluka i kreiranja politike koja prati europske i svjetske standarde.

Načela koja je nužno poštivati u ostvarivanju ciljeva strategije i provedbi mjera i aktivnosti koja iz nje proizlaze:

- višedimenzionalni pristup rješavanju problema siromaštva,
- solidarnost i načelo nestigmatizacije,
- načelo supsidijarnosti
- objektivnost u planiranju mjera na temelju što jasnijih pokazatelja,
- koordinacija i ravnopravno i sinergijsko sudjelovanje svih dionika u izradi i provedbi strategije,
- inovativni pristup socijalne politike te ispitivanje primjene inovativnih pristupa financiranju socijalnih usluga, uključujući sudjelovanje privatnog sektora i financijskih instrumenata, kao što je mikrofinanciranje i socijalno poduzetništvo

S obzirom da su siromaštvo i socijalna isključenost kategorije koje imaju više dimenzija, za njihovo suzbijanje kao i prevenciju uključit će se **više strateških područja**, kao i **svi relevantni dionici** koji mogu pridonijeti ostvarivanju uvjeta za trajno smanjenje i sprečavanje siromaštva i socijalne isključenosti.

Provedba ove Strategije financirat će se sredstvima iz Državnog proračuna Republike Hrvatske u razdoblju 2014. – 2020., kao i sredstvima strukturnih instrumenata kohezijske politike Europske unije, sredstvima međunarodnih fondova te ostalim raspoloživim sredstvima.

4. STRATEŠKA PODRUČJA U BORBI PROTIV SIROMAŠTVA I SOCIJALNE ISKLJUČENOSTI

Za ostvarenje navedena tri prioriteta i pripadajuće glavne ciljeve predviđene su aktivnosti u okviru **osam strateških područja**: obrazovanje i cjeloživotno učenje; zapošljavanje i pristup zapošljavanju; stanovanje i dostupnost energije; pristup socijalnim naknadama i uslugama; pristup zdravstvenom sustavu; skrb o starijim osobama; borba protiv zaduženosti i financijska neovisnost; uravnoteženi regionalni razvoj.

4.1. OBRAZOVANJE I CJELOŽIVOTNO UČENJE

Obrazovna i znanstvena politika usklađivat će se sadašnjim i budućim potrebama društva i pojedinca te sa zahtjevima tržišta rada u pravcu koji će svakom pojedincu osigurati kvalitetan život. Pritom treba posebnu pažnju usmjeriti na **rane faze obrazovanja** gdje počinju socijalne nejednakosti i u čiji razvoj se ulaganje višestruko isplati.²⁴

Stopa rizika od siromaštva djece u korelaciji je sa stupnjem obrazovanja roditelja. Prema podacima Eurostata (15.srpnja 2013.), koji su prikazani za tri dobne skupine djece (manje od 6 godina, 6 do 11 godina i 12 do 17 godina) i tri obrazovne razine roditelja prema ISCED97 (razina 0-2, razina 3-4 i razina 5-6), Republika Hrvatska je u odnosu na Europsku uniju sa zabilježenim značajno lošijim rezultatima. Tako npr. stopa rizika od siromaštva za djecu starosti od 12 do 17 godina čiji roditelji imaju završenu razinu obrazovanja 0-2 (najviši stupanj obrazovanja do završene osnovne škole) u Europskoj uniji iznosi 57,2%, dok je ta stopa u Republici Hrvatskoj 76,2%.

Rano uključivanje u sustav obrazovanja od ključne je važnosti za daljnji uspjeh djeteta u obrazovnom sustavu. Planira se od školske godine 2014./2015. uvesti sustav obaveznog predškolskog obrazovanja godinu dana prije redovnog polaska u školu za svu djecu. Nadalje, poticat će se i mogućnost **vertikalne prohodnosti u sustavu obrazovanja**, što je do sada bio problem kod učenika koji su pohađali trogodišnje programe strukovnih škola kojima je omogućen besplatan nastavak obrazovanja u četverogodišnjim programima i time dana mogućnost polaganja državne mature i upisa na fakultete. Nastavit će se provoditi mjera **sufinanciranja međumjesnog javnog prijevoza** za učenike čime se obrazovanje čini dostupnijim svim učenicima, a poglavito onima iz slabije razvijenih sredina.

Posebna pažnja usmjerit će se na uključivanje učenika pripadnika nacionalnih manjina, osobito Roma, u obrazovni sustav. Za pripadnike **romske nacionalne manjine** osigurava se **materijalna potpora** od predškolskog odgoja, osnovnoškolskog i srednjoškolskog do visokoškolskog i obrazovanja odraslih. Također, sukladno donesenim zakonodavnim i strateškim dokumentima, a u svrhu integracije izbjeglica i stranaca kojima je odobrena zaštita, inzistirat će se na provođenju programa učenja hrvatskog jezika **za tražitelje azila, azilante i strance pod supsidijarnom zaštitom**, kao jednoj od najvažnijih mjera kojom se osigurava

²⁴ Prema socijalnom ulaganju za rast i koheziju – uključujući i provedbu Europskog socijalnog fonda za razdoblje 2014 – 2020; Rev. soc. polit., god. 20, br. 2, str. 167-190, Zagreb 2013.

integracija i sprječavaju diskriminirajući postupci i ponašanja prema doseljenicima, te osigurava pristup srednjoškolskom obrazovnom sustavu i sustavu obrazovanja odraslih.

Djeca s teškoćama spadaju u jednu od najrizičnijih skupina po pitanju siromaštva i socijalne isključenosti. Zbog toga će se i dalje raditi na osmišljavanju mjera kojima će se takvim učenicima omogućiti stjecanje kvalifikacija i općenito uključenost u obrazovni sustav. Trenutačno se na osnovnoškolskoj i srednjoškolskoj razini obrazuje 18.816 (5,61%) učenika s teškoćama u redovitim školama i posebnim ustanovama, dok je u programe predškolskog odgoja i obrazovanja uključeno 4956 (3,23%) djece s teškoćama, od čega se sufinancira svega 2249 (1,58%).

Kako bi se učenicima olakšalo svladavanje gradiva planira se osigurati **financiranje za pomoćnike (asistente) u nastavi i uspostavljanje sustava podrške**, dok se u dječjim vrtićima u manjim i ruralnim sredinama planira **zapošljavanje stručnih suradnika**.

Što se tiče **visokog obrazovanja**, posebnu pažnju će se posvetiti socijalnoj dimenziji studiranja i povećanju postotka završnosti. S tim u vezi, provodit će se aktivnosti vezane uz **smanjenje odustajanja od studija prije stjecanja kvalifikacije**, kao i **olakšanje pristupa studiju** svim studentima, radi stvaranja uvjeta za sudjelovanje i uspješan završetak studija bez prepreka vezanih za njihov društveni ili socijalni status. S istim ciljem, na javnim visokim učilištima omogućeno je **besplatno studiranje** uspješnim i redovitim studentima, a subvencioniranje troškova studija za redovite studente omogućuje olakšan pristup visokom obrazovanju i studentima slabijeg imovinskog statusa, kao i studentima s invaliditetom. Budući da izdvajanja za neizravnu studentsku potporu, izuzevši potporu za stanovanje, ne uključuju socioekonomski status studenata, planira se uspostaviti model u kojem bi više sredstava bilo usmjereno na izravne financijske potpore studentima. Studenti u Hrvatskoj ostvaruju izravne potpore u obliku stipendija koji dobiva relativno mali broj studenata (6% studentske populacije). Stoga će se pozicija studenata slabijeg imovinskog statusa kao i studenata s teškoćama dodatno unaprjeđivati **razvijanjem sustava stipendija**, u čemu će se poglavito oslanjati na sredstva iz fondova Europske unije (ESF)²⁵. Također, poticat će se i druge gospodarske subjekte na izdvajanja za stipendije. Naposljetku, Republika Hrvatska će nastaviti sudjelovati u budućim fazama istraživanja EUROSTUDENT-a s ciljem izgradnje longitudinalne baze ažurnih podataka o socioekonomskom statusu studenata.

Cjeloživotno učenje preduvjet je zapošljivosti i održivosti na tržištu rada te ostvarivanja osobnog potencijala i razvijanja aktivnog građanstva. Značajna uloga u provođenju politike cjeloživotnog učenja, među ostalim, pripada **obrazovanju odraslih** koje predstavlja važnu komponentu kontinuiteta cjeloživotnog učenja. U Republici Hrvatskoj je udio osoba od 25. – 64. godine starosti koje sudjeluju u obrazovanju i osposobljavanju svega 2,9 %, dok je europski prosjek 8,9 %. Stopa sudjelovanja odraslih u neformalnom obrazovanju veća je od formalnog. Mjerom poticanja i unaprjeđenja koncepta cjeloživotnog učenja poseban naglasak stavljen je na obrazovanje odraslih, budući da u usporedbi s mlađim dobnim skupinama koje su više uključene u aktivnosti učenja, pristup i sudjelovanje odraslih osoba u aktivnostima cjeloživotnog učenja nije na zadovoljavajućoj razini. Osobe koje ne posjeduju kvalifikacije niti određene kompetencije, imaju manju mogućnost pronalaženja zaposlenja i veći rizik od socijalne isključenosti, a time i od siromaštva. Zbog toga će se aktivnosti usmjeriti na poticanje osnovnog obrazovanja i osposobljavanja odraslih osoba, što uključuje aktivnosti na povećanju broja odraslih osoba obuhvaćenih projektom opismenjavanja i povećanje udjela osoba uključenih u programe za stjecanje kvalifikacija.

²⁵ Europski socijalni fond – *vidi poglavlje 5.2.*

Vrlo važna spona između obrazovnog sustava i tržišta rada je **Hrvatski kvalifikacijski okvir** (HKO) kojega će se nastaviti razvijati u narednom razdoblju. Nedostatnost sustava osiguravanja kvalitete obrazovanja rezultira time da je obrazovna ponuda višestruko neprimjerena **potražnji na tržištu rada kao i za nastavak obrazovanja**. Obrazovne programe koji se izrađuju u skladu s HKO-om karakterizira usredotočenost na ishode učenja, odnosno na ono što učenik/student zna i koje vještine za rad posjeduje. Pritom, za HKO su jednako važni svi oblici stjecanja kompetencija, uključujući neformalno i informalno učenje, odnosno kompetencije stečene kroz život, na radnom mjestu ili kroz različite druge organizirane ili neorganizirane oblike učenja, uz obvezno uvođenje sustava kvalitete u obrazovanje. U tu svrhu uspostaviti će se Registar HKO-a kao središnji element osiguravanja kvalitete koji će pružati informacije o standardima zanimanja, standardima kvalifikacija i pripadajućim ishodima učenja.

Jedan od načina sprečavanja socijalne isključenosti je osvješćivanje društva o pravima i dužnostima građana. U tome smislu je uključivanje **obrazovanja o ljudskim pravima** u nastavne planove i programe od neizmjerne važnosti, pri čemu je osobito važno apostrofirati teme kojim će biti cilj prevladavanje predrasuda i diskriminacije prema socijalno osjetljivim skupinama, kao što su sve vrste manjina, prevencija nasilja i promocija interkulturalnih aktivnosti.

Sve navedene aktivnosti rezultirat će većim obuhvatom obrazovnog sustava i obrazovanjem koje je prilagođeno aktualnim potrebama tržišta rada. To će u konačnici omogućiti bolju zapošljivost i smanjenje rizika od siromaštva i socijalne isključenosti. Ovdje opisane mjere komplementarne su drugim strateškim dokumentima Republike Hrvatske te ne isključuju provedbu i dodatnih mjera i aktivnosti opisanih u tim strateškim dokumentima, a poglavito u prijedlogu Strategije obrazovanja, znanosti i tehnologije.

Glavne strateške aktivnosti:

- 1. Povećanje dostupnosti odgoja i obrazovanja na svim razinama neovisno o ekonomskom statusu pojedinca:** omogućavanjem ravnomjernog razvoja predškolskog odgoja i obrazovanja za svu djecu, produljenjem općeg obaveznog obrazovanja; povećanjem udjela djece pripadnika romske nacionalne manjine u programu predškolskog odgoja i naobrazbe i osnovnoškolskog obrazovanja; osiguranjem dostupnosti udžbenika učenicima slabijeg socioimovinskog stanja; osiguranjem podmirenja troškova produženog i cjelodnevnog boravka u osnovnoj školi; subvencioniranjem međumjesnog prijevoza za srednjoškolce kao i specijalnog prijevoza; povećanjem udjela studenata slabijeg socioimovinskog stanja koji završavaju studij na visokim učilištima u Republici Hrvatskoj; održanjem sustava subvencija troškova studija za sve uspješne studente; povećanjem broja i iznosa dodijeljenih stipendija u različitim kategorijama; omogućavanjem vertikalne prohodnosti u sustavu odgoja i obrazovanja, poglavito u strukovnom obrazovanju.
- 2. Poticanje inkluzivnog obrazovanja kroz uključivanje djece i učenika s teškoćama u redoviti sustav odgoja i obrazovanja;** korištenjem sredstava ESF-a povećati broj projekata usmjerenih na potporu inkluziji djece, učenika i studenata s teškoćama; uspostavom sustava stipendiranja učenika i studenata s teškoćama uz pomoć ESF-a do 2016. godine.
- 3. Unaprjeđenje kvalitete obrazovanja na svim razinama obrazovanja:** razvijanjem i provođenjem Hrvatskog kvalifikacijskog okvira i uspostavom registra HKO-a; povećanjem broja izrađenih i usvojenih novih kurikuluma temeljenih na ishodima učenja; uspostavom sustava za priznavanje i vrednovanje neformalnog i informalnog učenja; uspostavom i unapređivanjem sustava kvalitete na svim razinama obrazovanja.

4. Poticanje cjeloživotnog učenja i povećanje broja odraslih osoba uključenih u programe obrazovanja: standardizacijom i povećanjem kvalitete programa obrazovanja odraslih uključujući provedbu HKO-a; povećanjem udjela polaznika uključenih u programe za stjecanje strukovnih kvalifikacija u sustavu srednjeg obrazovanja i obrazovanja odraslih; povećanjem udjela osoba uključenih u programe obrazovanja odraslih i cjeloživotnog učenja uključivanjem u programe „ERASMUS+“
5. Obrazovanje o ljudskim pravima razvojem programa obrazovanja o ljudskim i građanskim pravima te njihovom implementacijom u sustav obrazovanja.

4.2. ZAPOŠLJAVANJE I PRISTUP ZAPOŠLJAVANJU

S obzirom na to da je **stopa rizika od siromaštva** prema najčešćem statusu aktivnosti osobe **najviša kod nezaposlene osobe** i iznosi 42,9%, strateško područje zapošljavanje i pristup zapošljavanju je jedno od značajnijih, putem kojeg se može doprinijeti smanjenju stope rizika od siromaštva. Prosječni broj evidentiranih nezaposlenih osoba na Hrvatskom zavodu za zapošljavanje (HZZ) u 2013. godini iznosio je 345.112 nezaposlenih osoba, a registrirana stopa nezaposlenosti za prosinac 2013. god. je 21,6 %.

U evidenciji Hrvatskog zavoda za zapošljavanje u siječnju 2014. evidentirano je 378 284 nezaposlenih, a registrirana stopa nezaposlenosti za siječanj 2014. god. je 22,4%.

U svrhu poboljšanja stanja na tržištu rada provode se mjere aktivne politike zapošljavanja. koje su namijenjene pojedinim ciljnim skupinama nezaposlenih osoba koje su u nepovoljnom položaju na tržištu rada, kao i zaposlenim osobama kojima prijeti gubitak radnog mjesta. Mjere ne mogu zamijeniti novo zapošljavanje temeljeno na gospodarskom rastu, ali mogu pomoći najtežim ciljnim skupinama da na određeno vrijeme uđu u svijet rada sa svrhom jačanja kompetencija, znanja i vještina kako bi bili što konkurentniji na tržištu rada.

Kako bi se dodatno naglasila podrška zapošljavanju posebno ranjivih skupina (mladi, dugotrajno nezaposlene osobe) namjerava se i dalje provoditi **Zakon o poticanju zapošljavanja** kojim se osigurava mogućnost korištenja **olakšica za zapošljavanje nezaposlenih osoba** (oslobađanje od svih doprinosa na plaću u iznosu od 15,4% - doprinos za zdravstveno osiguranje, zaštita na radu, za zapošljavanje i za zapošljavanje osoba s invaliditetom) **do dvije godine za nezaposlene osobe bez radnog iskustva** u zvanju za koje se obrazovala i **dugotrajno nezaposlene osobe** koje su u evidenciji HZZ-a duže od dvije godine. Omogućeno je **stručno osposobljavanje za rad bez zasnivanja radnog odnosa (SOR)** do jedne godine i za zvanja za koja nije potrebno polaganje stručnog ispita. Propisana je mogućnost sklapanja ugovora o stručnom osposobljavanju u trajanju do 36 mjeseci za određene kategorije nezaposlenih osoba, sukladno posebnim propisima koji uređuju uvjete za polaganje stručnih ispita za određena majstorska i komorska zanimanja.

Osim navedenog, u **području poduzetništva i samozapošljavanja** poticat će se projekti i poslovne aktivnosti koji imaju cilj dostizanje viših standarda kvalitete, produktivnosti te poboljšanje konkurentnosti kao i poticanje strateškog marketinga s ciljem ulaska na nova i neistražena tržišta. Provodit će se mjere kojima se podržavaju i aktiviraju kategorije potencijalnih poduzetnika i poduzetnika koje se nalaze u relativno neravnopravnom položaju u tržišnoj utakmici. Poticat će se razvijanje znanja i vještina i dostizanje potrebnih kompetencija za realizaciju poduzetničkih projekta u službi samozapošljavanja odnosno zapošljavanja. Po pitanju socijalne integracije uključivanjem u poduzetništvo socijalno ugroženih osoba i osoba s invaliditetom (kao vlasnike gospodarskih subjekata) poticat će se **razvoj socijalnih zadruga** koje zapošljavaju osobe s umanjenom radnom sposobnošću i uključuju ih u radne i gospodarske procese ili pružaju pomoć osobama u nepovoljnim

osobnim, gospodarskim, socijalnim i drugim okolnostima te ih uključuju u širu društvenu zajednicu. Posebne aktivnosti bit će usmjerene na **poticanje projekata ženskog poduzetništva, poduzetništva mladih, Roma te osoba s invaliditetom.**

Zakonom o osiguranju potraživanja radnika u slučaju stečaja poslodavca osigurana je pravna sigurnost radnika u slučaju stečaja („Narodne novine“ broj 86/2008 i 80/2013).

Zaštitu za vrijeme nezaposlenosti osobama koje obavljaju samostalnu djelatnost (npr. obrtnici, odvjetnici, liječnici, primalje i drugi) osigurat će se Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti.

Nadalje, zakonskim okvirom reguliran je **sezonski rad u poljoprivredi do 90 dana** što je u 2013. godini rezultiralo prodajom 517.183 vrijednosnih kupona za sezonski rad u poljoprivredi. U istom razdoblju prodano je 37.116 ugovora o sezonskom radu u poljoprivredi. Budući da ugovore o radu u poljoprivredi (sezonske knjižice) sezonski radnici mogu prenijeti iz prethodne godine, sve ukupno u 2012. i 2013. godini prodan je 99.741 ugovor o sezonskom radu u poljoprivredi.

U vezi s problemom **zapošljavanja osoba s invaliditetom** pristupit će se kvalitetnoj profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom na otvorenom tržištu rada i u zaštićenim uvjetima. Ujedno uvodi se obveza kvotnog zapošljavanja i u realnom sektoru, što je regulirano novim Zakonom o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom. Zbog neadekvatne obrazovne strukture osoba s invaliditetom i nedostatnog radnog iskustva aktivnosti će se usmjeriti na njihovo obrazovanje, stručno usavršavanje te prekvalifikaciju.

U 2013. godini na HZZ-u je prosječno evidentirano 6.528 osoba s invaliditetom. U 2013. godini zaposlene su 1.744 osobe s invalidnošću, što je 22,7% više u odnosu na 2012. godinu.

Također se kroz zakonodavni okvir omogućuje obustava **isplate obiteljske mirovine osobi s invaliditetom** dok je u radnom odnosu, uz mogućnost kasnijeg odabira povoljnije mirovine (temeljem svojega rada ili obiteljske mirovine).

Posebni doprinos strateškom cilju zapošljavanja i ostvarivanja pristupa zapošljavanju omogućit će uspostava **registra Hrvatskog kvalifikacijskog okvira s podregistrom standarda zanimanja** koji će sadržavati skupove potrebnih kompetencija za odgovarajuća zanimanja, čime će se osigurati bolja povezanost tržišta rada s obrazovanjem, ali i bolja informiranost za sve korisnike.

Iako u Republici Hrvatskoj postoje poteškoće u zapošljavanju gotovo svih kategorija stanovništva, **poticanjem zapošljavanja hrvatskih branitelja, djece smrtno stradalih, zatočenih ili nestalih hrvatskih branitelja, djece hrvatskih ratnih vojnih invalida i djece dragovoljaca Domovinskog rata**, dugoročno će se utjecati na status ove posebno ranjive skupine na tržištu rada. Krajem prosinca 2012. godine u HZZ-u je evidentiran 30.251 nezaposleni hrvatski branitelj (8,4% od ukupne nezaposlenosti u Hrvatskoj), tj. 3.295 osoba ili 12,2% više nego u isto vrijeme 2011. godine. U ukupnom broju nezaposlenih hrvatskih branitelja bilo je 1.015 žena (3,4%). Istodobno, u Zavodu su evidentirane i 573 nezaposlene osobe sa statusom djeteta te 33 supružnika smrtno stradalog, zatočenog ili nestalog hrvatskog branitelja. Najveći broj nezaposlenih hrvatskih branitelja u dobi je iznad 50 godina, odnosno prema podacima Zavoda u 2012. godini čine 49,2% od ukupnoga broja nezaposlenih hrvatskih branitelja. Istodobno, 12.294 nezaposlena branitelja bila su u dobi od 40 do 49 godina ili 40,6%, a najmanji broj nezaposlenih branitelja je u dobi do 39 godina (3.085 ili 10,2%).

Provođenjem **Programa stručnog osposobljavanja i zapošljavanja hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i djece smrtno stradalih, zatočenih i nestalih hrvatskih branitelja** omogućit će se stručno osposobljavanje, zapošljavanje i samozapošljavanje ovog dijela populacije. Također, nastavit će se poticanje razvoja **zadruga hrvatskih branitelja** kao posebnog oblika malog poduzetništva, jačanje njihove konkurentnosti na tržištu te **razvoj socijalnog poduzetništva**.

U svrhu nastavne pomoći korisnicima mjera Programa, razvit će se **više poduzetničkih centara/poduzetničkih inkubatora**, u kojima će korisnicima biti pruženi povoljniji uvjeti razvoja poslovanja.

Razvit će se model **zapošljavanja djece smrtno stradalih hrvatskih branitelja, hrvatskih ratnih vojnih invalida i dragovoljaca iz Domovinskog rata** koji uključuje edukaciju i osposobljavanje za rad, a koji će navedenoj skupini omogućiti olakšan ulazak na tržište rada.

Prednost pri zapošljavanju ranjivih skupina stanovništva u upravnim tijelima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, odnosno tijelima državne uprave i pravosudnim tijelima, te drugim javnim institucijama osigurana je kroz više zakona: *Zakon o izmjenama i dopunama zakona o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji* („Narodne novine“ broj 140/2012, čl.8.); *Zakon o izmjenama i dopunama zakona o zaštiti vojnih i civilnih invalida rata* („Narodne novine“ broj 103/2003, čl. 48.f); *Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina* („Narodne novine“ 155/2002, čl. 22.); *Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom* („Narodne novine“ broj 157/2013, čl. 9.) te je potrebno pravodobno na svim razinama pratiti provedbu zapošljavanja osoba koje imaju pravo prednosti s ciljem osiguravanja iste.

Aktivnosti u vezi s pitanjem **zapošljavanja i pristupa zapošljavanu na regionalnoj razini** provode se razvojem i institucionalnom potporom lokalnim partnerstvima za zapošljavanje (LPZ). Nadalje, dodjelama nepovratnih sredstava Lokalne inicijative za zapošljavanje bit će financirani projekti u skladu s prioritetima županijskih strategija razvoja ljudskih potencijala, projekti usmjereni na jačanje kapaciteta lokalnih partnerstava za zapošljavanje te osnivanje klubova za zapošljavanje.

Republika Hrvatska preuzela je Preporuku Vijeća Europske unije o uspostavi **Garancije za mlade**. Od 1. srpnja 2013. godine proširivanjem mjera aktivne politike zapošljavanja za mlade započelo se s uspostavom Garancije za mlade, koja obuhvaća niz reformi i mjera kojima se potiče osnaživanje položaja mladih osoba na tržištu rada, a od 2014. godine planira se financirati iz dostupnih sredstava unutar Europske inicijative za zapošljavanje mladih i Europskog socijalnog fonda.

Po pitanju **informiranja i stvaranja uvjeta za mobilnost** osigurat će se povezivanje s mrežom EURES koja predstavlja mrežu europskih javnih službi za zapošljavanje putem koje se daju informacije, savjet i pomoć u traženju posla na europskoj razini. Također, za informiranje i poticanje mobilnosti koristit će se raspoloživa sredstva u okviru Programa za socijalne promjene i inovacije i Europskih investicijskih strukturnih fondova, a prvenstveno Europskog socijalnog fonda (ESF).

Glavne strateške aktivnosti:
1. Korištenje mjera aktivne politike zapošljavanja i omogućavanje stručnog osposobljavanja s posebnim naglaskom na dugotrajno nezaposlene osobe, mlade obrazovane osobe bez radnog iskustva, sve kategorije osoba s invaliditetom, Rome, osobe kojima prijeti trajna nezaposlenost i socijalna isključenost, osobe kojima prijeti gubitak radnog mjesta, starije osobe i dr.
2. Osiguravanje pravne i socijalne sigurnosti radnika osiguravanjem prava za vrijeme nezaposlenosti radnicima koji su bili u radnom odnosu i osobama koje su

prestale obavljati samostalnu djelatnost; osiguranjem prava u slučaju stečaja poslodavca.
3. Poticanje poduzetništva i samozapošljavanja i razvoj socijalnog poduzetništva kroz poticanje afirmativnih projekata i poslovnih aktivnosti; poticanjem obrazovanja za postizanje potrebnih kompetencija za zapošljavanje i samozapošljavanje; poticanjem poduzetničkih projekata za samozapošljavanje i zapošljavanje; uključivanjem u poduzetništvo socijalno ugroženih osoba i osoba s invaliditetom; poticanjem socijalnih zadruga koje zapošljavaju osobe s umanjenom radnom sposobnošću i/ili pružaju pomoć osobama u nepovoljnim osobnim, gospodarskim, socijalnim i drugim okolnostima; poticanjem projekata ženskog poduzetništva, poduzetništva mladih, roma i invalidnih osoba.
4. Provedba i razvoj Programa stručnog osposobljavanja i zapošljavanja hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i djece smrtno stradalih, zatočenih i nestalih hrvatskih branitelja provedbom mjera aktivne politike zapošljavanja razvojem poduzetničkih centra/inkubatora; stručnim osposobljavanjem, osiguravanjem uvjeta za zapošljavanje i samozapošljavanje; daljnjim razvojem zadruga hrvatskih branitelja.
5. Praćenje provedbe zapošljavanja osoba koje imaju prednost pri zapošljavanju sukladno posebnim zakonima.
6. Uspostava sustava usklađivanja obrazovanja s potrebama tržišta rada provedbom Zakona o Hrvatskom kvalifikacijskom okviru.
7. Regionalni razvoj zapošljavanja razvojem i institucionalnom podrškom lokalnim partnerstvima za zapošljavanje; dodjelom nepovratnih sredstava Lokalne inicijative za zapošljavanje.
8. Informiranje i stvaranje uvjeta za mobilnost povezivanjem s EURES mrežom; stvaranjem uvjeta za korištenje raspoloživih sredstava EU u sklopu Programa za socijalne promjene i inovacije i Europskih investicijskih strukturnih fondova, a prvenstveno Europskog socijalnog fonda.

4.3. STANOVANJE I DOSTUPNOST ENERGIJE

Stambeni status u Republici Hrvatskoj u velikoj je mjeri uvjetovan privatizacijom bivšeg društvenog stambenog fonda te, prema podacima Državnog zavoda za statistiku-Popis stanovništva 2011. godine, 89,38% kućanstava koristi stan u privatnom vlasništvu ili suvlasništvu, 2,99% kućanstava je sa slobodno ugovorenim najamnikom, 4,22% kućanstava su u srodstvu s vlasnikom ili najmoprincipcem stana, 1,81% kućanstava su najmoprincipci sa zaštićenom najamnikom, 0,95% kućanstava su podstanari u dijelu stana, a 0,65% kućanstava koristi stan po ostalim osnovama korištenja.

Što se tiče stambenog statusa, podaci govore o većinskom privatnom vlasništvu ili suvlasništvu, te je vezano uz standard stanovanja potrebno utvrditi karakteristike stanovanja stvaranjem evidencije o uvjetima stanovanja (površina, vrste prostorija, potrošnja energije i energetska učinkovitost, sanitarni i higijenski uvjeti ..)

Stambeno tržište trenutačno karakterizira velika ponuda neprodanih stanova i nedovoljna potražnja izazvana aktualnim stanjem u gospodarstvu.

Građani su u pravilu usmjereni na slobodno tržište, manji dio stambenih potreba rješava se putem **Programa društveno poticane stanogradnje** i različitih drugih stambenih programa (stradalnici iz Domovinskog rata, povratnici...).

Država će cjelovito osmišljenom stambenom politikom osigurati svakom građaninu dostupnost stambenog prostora adekvatnog standarda, pristojnog i sanitarno prihvatljivog,

uključujući osnovne infrastrukturne usluge koje su potrebne za normalan život. Stambena politika će osigurati različite modele rješavanja stambenog pitanja koje ovisi o materijalnom statusu, dobi i brojnosti članova obitelji.

Donošenjem programa za izradu modela stanovanja država ima za cilj dodatno urediti tržište najma stanova u regulatornom i financijskom smislu na način da se osiguranjem stanova za najam u javnom sektoru utiče na smanjenje najamnine, te da se socijalno osjetljivim skupinama, stanovništvu s nižim primanjima i ostalim skupinama, osigura dostatan i siguran dom, a čime se ispunjava i cilj EU 2020 - borba protiv siromaštva i socijalne isključenosti.

Potrebna je evidencija postojećih stambenih jedinica kao i servis koji nudi konkretne, točne i jasne informacije za građane iz područja stambene problematike, a koji je dostupan i besplatan građanima.

U Programu stambenog zbrinjavanja stradalnika iz Domovinskog rata izgrađen je od 1997. godine do kraja 2013. godine 6189 stan, na ukupno 318 lokacija, a u fazi izgradnje i pripreme je 199 stanova. Ovim programom omogućuje se rješavanje problematike stanovanja po uvjetima povoljnijim od tržišnih u pogledu cijene stana, visine kamatne stope i rokova otplate stambenih kredita. Na listi za dodjelu stambenog kredita za kupnju stana u organiziranoj stambenoj izgradnji nalazi se više od 5.000 stradalnika iz Domovinskog rata.

Prošireno je pravo na stambeno zbrinjavanje i na dragovoljce iz Domovinskog rata koji su u borbenom sektoru proveli najmanje 2 godine.

Među prioritetima u borbi protiv siromaštva i socijalne isključenosti braniteljske i stradalničke populacije nalazi se: proširenje alternativnih oblika pružanja socijalnih usluga; pružanje usluga u zajednicama u kojima korisnici žive; razvoj koncepta socijalnog stanovanja; pomoć kućanstvima s lošom stambenom situacijom te izgradnja prihvatilišta i prenočišta za beskućnike i dr.

Proces stambenog zbrinjavanja povratnika – bivših nositelja stanarskog prava nastavit će se i u narednom razdoblju, između ostaloga i kroz provedbu Zajedničkog regionalnog stambenog programa.

U programu stambenog zbrinjavanja povratnika na području posebne državne skrbi i izvan njega, od početka Programa do kraja 2013. godine iz proračuna Republike Hrvatske osigurano je ukupno 8279 stambenih jedinica, od čega njih 6760 na Području posebne državne skrbi (PPDS) i 1519 izvan PPDS-a. Za 907 obitelji, čiji zahtjevi su pozitivno riješeni, u tijeku je osiguravanje trajnog smještaja kroz gradnju ili kupnju stanova.

Preostali broj od 4621 administrativno neriješenih zahtjeva za stambeno zbrinjavanje bivših nositelja stanarskih prava na PPDS-u i izvan njega, rješavat će se nakon administrativnog utvrđivanja prava na stambeno zbrinjavanje, i to kroz **Regionalni stambeni program**. To je zajednička inicijativa zemalja u regiji (Republika Hrvatska, Bosna i Hercegovina, Crna Gora i Republika Srbija) i međunarodne zajednice (EU, USA, UNHCR, OSCE) s osnovnim ciljem osiguravanja trajnih stambenih rješenja za osobe u statusu izbjeglica, prognanika, povratnika i interno raseljenih osoba. Osobe u navedenim statusima mogu se odlučiti na povratak u državu prebivališta prije 1991. godine ili na integraciju u državi trenutačnog boravka. Puna provedba programa očekuje se u sljedećih četiri do pet godina

U pripremi je **novi program poticaja stanovanju na slabije razvijenim područjima** i demografski-ugroženim područjima Republike Hrvatske koji će definirati poticaje u stanovanju na takvim područjima s ciljem smanjivanja regionalnih razlika osobito u području borbe protiv siromaštva.

Određeni broj **nekretnina** koje su temeljem pravomoćnih presuda dodijeljene u korist Republike Hrvatske koristit će se **za socijalne potrebe** na način i procedurom koju će provesti tijelo nadležno za socijalna pitanja.

Osobit izazov predstavlja prostorna segregacija naselja u kojima većinom žive pripadnici romske nacionalne manjine, vrlo često s neprikladnom ili nepostojećom komunalnom infrastrukturom. Sukladno preporukama Vijeća Europske unije o djelotvornim mjerama integracije Roma u državama članicama, aktivnosti na ovom području usmjerit će se na ukidanje svih praksi prostorne izdvojenosti i promicanje uklanjanja segregacije; promicanje ne-diskriminirajućeg pristupa socijalnom stanovanju; osiguravanje pristupa javnim komunalijama (kao što su voda, struja i plin) i infrastrukturi za stanovanje. Pozornost će se obratiti i da projekti urbane regeneracije uključuju intervencije u stanovanju u korist marginaliziranih zajednica u okviru integriranog pristupa.

U vezi sa smanjenjem energetske siromaštva **Zakonom o energiji**, koji je usklađen s odredbama tzv. 3. energetske paketa Energetske zajednice iz Beča, propisano je donošenje **Uredbe o kriterijima za stjecanje statusa ugroženog kupca energije i Uredbe o kriterijima za stjecanje statusa zaštićenog kupca energije**. Prema Zakonu o energiji i Zakonu o tržištu električne energije, status ugroženog kupca energije trebala bi ostvariti kućanstva kojima tijela nadležna za socijalna pitanja utvrde stanje ugroženog socijalnog statusa i potrebu za tim oblikom socijalne pomoći, odnosno kojima je utvrđen određeni stupanj invaliditeta, osobe s posebnim potrebama ili osobe lošeg zdravstvenog stanja kod kojih može nastupiti ugroženost života ili zdravlja zbog ograničenja ili obustave opskrbe energijom. Također, Vlada je u ožujku 2013. godine, donijela **Socijalni akcijski plan o razumijevanju socijalnih aspekata energetske zajednice**, gdje su navedene sve aktivnosti više ministarstava i ostalih zainteresiranih dionika u svrhu zaštite siromašnih.

Predstavnici Republike Hrvatske sudjeluju u radu radne grupe koja na nivou Europske unije pokušava usuglasiti definicije, propisati zajedničke kriterije za stjecanje statusa ugroženog kupca energije i načine pružanja pomoći ugroženim kategorijama stanovništva. U obzir se uzima više parametara kao što su potrošnja energije te ulaganja u energetske učinkovitost stana ili zgrade energetske ugroženih kategorija stanovništva. U prijedlogu je nekoliko oblika potpomaganja ugroženih kategorija stanovništva: direktno kroz Državni proračun, formiranjem Fonda solidarnosti ili uvođenjem socijalnih tarifa.

Nadalje, Vlada Republike Hrvatske je u lipnju 2013. godine, donijela **Odluku o visini naknade za korištenje prostora koje koriste proizvodna postrojenja za proizvodnju električne energije** kojom su energetske subjekti, odnosno vlasnici proizvodnih postrojenja za proizvodnju električne energije, dužni za prostore na kojima su izgrađene elektrane plaćati naknadu jedinicama lokalne samouprave, odnosno općinama i gradovima, a prikupljena sredstva će se koristiti i za programe socijalne skrbi, odnosno pomoći energetske ugroženim kategorijama stanovništva.

Glavne strateške aktivnosti:
1. Unaprjeđenje sustava najamnog stanovanja donošenjem programa za izradu modela stanovanja
2. Osnivanje i potpora programima prihvatilišta i programima nužnog smještaja ostvarivanjem programa za beskućnike, azilante i strance pod supsidijarnom zaštitom, žrtve trgovanja ljudima i žrtve nasilja u obitelji; osnivanjem pučkih kuhinja; korištenjem stambenih kapaciteta u vlasništvu Republike Hrvatske za socijalna pitanja
3. Učinkovito gospodarenje energijom u graditeljstvu na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini - uspostavljanjem mehanizama unaprjeđenja energetske učinkovitosti za

kućanstva općenito, s ciljem smanjenja financijskog opterećenja građana te osiguranje dostupnosti energije subvencijama troškova energije za energetske siromašne građane.
4. Unaprjeđenje standarda stanovanja ranjivih skupina obnovom kuća i stambenim zbrinjavanjem izbjeglica provedbom Regionalnog stambenog programa; unaprjeđenjem standarda stanovanja ostalih ranjivih skupina osiguranjem podmirenja troškova stanovanja; promicanjem uklanjanja prostorne segregacije i nediskriminirajućeg pristupa socijalnom stanovanju; osiguravanje pristupa javnim komunalijama (kao što su voda, struja i plin) i infrastrukturi za stanovanje; podupiranjem programa dobrosusjedske, volonterske i drugih vrsta pomoći; provedbom ciljeva Apolitika- Arhitektonske politike Republike Hrvatske 2013.-2020. – Nacionalne smjernice za vrsnoću i kulturu građenja
5. Osiguranje prostora i potpora programima stambenih zajednica uz prethodnu izradu programa potreba, u skladu s planom deinstitucionalizacije i županijskim socijalnim planovima; osiguranjem suradnje tijela nadležnih za upravljanje nekretninama u vlasništvu Republike Hrvatske, tijela lokalne samouprave i tijela nadležnih za provedbu socijalne politike za izradu procedure i uvjeta korištenja objekata za programe stambenih zajednica;
6. Osiguranje stambenih jedinica za stradalnike iz Domovinskog rata izgradnjom stanova i dodjelom kredita
7. Unaprjeđenje stanovanja na slabije razvijenim i demografski ugroženim područjima kroz stambene programe koji će biti definirani u Strategiji regionalnog razvoja (primjena od 2015. godine)

4.4. PRISTUP SOCIJALNIM NAKNADAMA I USLUGAMA

Sustav socijalne skrbi razumijeva **socijalne naknade i socijalne usluge**, a temelji se na načelu supsidijarnosti, što razumijeva odgovornost pojedinca i obitelji za vlastitu socijalnu sigurnost. Uloga je države da u tome pomaže, s ciljem sprječavanja, ublažavanja i otklanjanja socijalne ugroženosti.

Na dan 1. siječnja 2013. godine, 110 794 osoba je ostvarivalo pravo na pomoć za uzdržavanje, od čega je 49 256 radno sposobnih osoba korisnika pomoći za uzdržavanje (44,45%). Novim Zakonom o socijalnoj skrbi 1. siječnja 2014. uvedena je zajamčena minimalna naknada koja objedinjuje četiri novčane naknade sa socijalnom komponentom (pomoć za uzdržavanje, dvije braniteljske naknade i produženu naknadu za nezaposlene). Uslijed gospodarske krize i nadalje veći broj radnika ostaje bez zaposlenja te se može očekivati i određeni porast broja korisnika naknada u sustavu socijalne skrbi. Posljedice rasta nezaposlenosti, gubitka radnog mjesta obaju roditelja dovode do problema **dječjeg siromaštva**. U tom smislu, od ukupnog broja osoba koje su u spomenutom razdoblju ostvarile pomoć za uzdržavanje, 39 216 je djece do 18 godina, što čini 35,3 %. Nadalje, doplatka za djecu, kao novčano primanje koje koristi roditelj ili druga osoba određena Zakonom o doplatku za djecu, radi potpore uzdržavanja i odgoja djece u 2012. godini ostvarilo je 395 771 dijete. Djeca koja odrastaju u siromaštvu imaju veći rizik od socijalne isključenosti i probleme sa zdravljem u budućnosti te je potrebno prekidanje kruga prijenosa manjih mogućnosti u ranoj dobi. Potrebna je bolja ciljanost socijalnih **programa usmjerenih primarno djeci** i njihovim obiteljima.

U Republici Hrvatskoj na dan 1. siječnja 2013. godine registrirano je 520 437 **osoba s invaliditetom**, što ukupno čini oko **12% stanovništva** Republike Hrvatske. Najveći broj osoba s invaliditetom, njih 292 320 (55%), u radno je aktivnoj dobi, između 19. i 64. godine života; djece s teškoćama u razvoju je 33 627 (do 18. godine ili 6,3 % svih osoba s

invaliditetom), a osoba starijih od 65 godina 205 559 (38,7% svih osoba s invaliditetom). U sustavu socijalne skrbi na dan 31. prosinca 2012. godine evidentirano je ukupno 14 778 djece s teškoćama u razvoju i 82 725 odraslih osoba s invaliditetom.

Skrb o djeci, starijim osobama, beskućnicima, žrtvama obiteljskog nasilja, osobama s invaliditetom, azilantima, strancima pod supsidijarnom zaštitom i ovisnicima ostvaruje se putem **institucijskih i izvaninstitucijskih oblika skrbi**. U svrhu poboljšanja pristupu socijalnim uslugama potrebno je unaprjeđivati i širiti mrežu socijalnih usluga kako bi se stvorili preduvjeti za provođenje procesa **deinstitucionalizacije usluga za sve korisnike socijalnih usluga**. Posebna pažnja usmjerit će se na **razvoj udomiteljstva**, uvođenje standarda kvalitete u udomiteljsku skrb te će se postupno uvoditi profesionalizacija udomiteljstva čime se očekuje veći interes i broj udomiteljskih obitelji, naročito na područjima gdje je ovaj oblik skrbi o djeci slabije zastupljen te u urbanim područjima. **Centri za socijalnu skrb u sjedištu županija** pružat će preventivne savjetodavne usluge, usluge obiteljske medijacije te provoditi edukacije s obiteljima, udomiteljima i posvojiteljima.

Organizacije civilnog društva kao pružatelji socijalnih usluga predstavljaju veliku pomoć i vrijednost za djelatnost socijalne skrbi jer odražavaju kapacitete građanstva i doprinose socijalnom uključivanju i koheziji zajednice. Radi unaprjeđenja razvoja mreže socijalnih usluga u Hrvatskoj, u razdoblju od 2014. do 2020. godine, nastavit će se s procesom **unaprjeđenja okvira za programsku i financijsku potporu razvoju socijalnih usluga** koje pružaju organizacije civilnoga društva, posebno kroz trogodišnji program „Razvoj i širenje mreže socijalnih usluga koje pružaju organizacije civilnog društva“. Također, poticat će se daljnji **razvoj kapaciteta udruga kao pružatelja socijalnih usluga** kroz zapošljavanje osposobljenih profesionalaca i angažiranje zainteresiranih volontera, s ciljem pripreme za ravnopravnije sudjelovanje u sustavu socijalne skrbi i ciljano korištenje fondova Europske unije.

U suradnji s organizacijama civilnoga društva razvijat će se **programi usmjereni prevenciji ovisnosti** koji će se usklađivati s nacionalnim i međunarodnim standardima kvalitete na njihovu području.

Kako bi se osiguralo da novčanu pomoć primaju najugroženije osobe potrebno je postići **bolju ciljanost novčanih naknada**. Stoga je potrebno osigurati informatičko umrežavanje sustava i razmjenu podataka s drugim sustavima radi lakšeg ostvarivanja prava, te usklađivanje statistike socijalne skrbi sa službenom statistikom u svrhu osiguranja kvalitetnih podloga za izradu analiza na kojima će se bazirati razvoj sustava socijalne skrbi.

Informatičkom povezanošću s drugim sustavima potrebno je stvoriti preduvjete za unaprjeđenje koordinacije sustava socijalnih pomoći i usluga na državnoj i lokalnoj razini, te međusobnom povezivanju svih pružatelja usluga i naknada s ciljem veće i kvalitetnije zaštite najugroženijih skupina u društvu.

Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave (JLS) pružaju pomoć za različite svrhe djeci predškolske i školske dobi, umirovljenicima, osobama s invaliditetom, beskućnicima i osobama bez obitelji i drugim socijalno ugroženim skupinama. U 2012. godini su za navedeno ukupno potrošile gotovo 3 milijarde kuna.

Radi olakšavanja pristupa pravima i ujednačenog postupanja u svim sustavima, valja odrediti jedinstvene kriterije za utvrđivanje oštećenja i funkcionalnih sposobnosti osobe, te uspostaviti **jedinstveno tijelo vještačenja**. Takvo bi tijelo donosilo jedan dokument na osnovi kojeg bi osobe s invaliditetom mogle ostvarivati prava u različitim sustavima.

U situaciji kad su oba roditelja zaposlena, usluge za djecu su ključan element usklađivanja profesionalnog i obiteljskog života. **Zakonom o dadiljama** („Narodne novine“, broj 37/2013) omogućuje se dobivanje odgovarajuće kvalitete usluge brige o djeci, pravna sigurnost, te zakonito obavljanje djelatnosti.

Sukladno **Planu deinstitutionalizacije i transformacije domova socijalne skrbi** i drugih pravnih osoba u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2011. – 2016. (2018.), razvija se i podupire izvaninstitucijske modele skrbi, a osobito razvoj socijalnih usluga u lokalnim zajednicama. U tom smislu domovi za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi i domovi za djecu s poremećajima u ponašanju transformirat će se u **centre za pružanje usluga u zajednici** koji će pružati: usluge savjetovanja djeci i njihovim roditeljima te različite programe stručne podrške djeci, biološkim obiteljima i udomiteljskim obiteljima, usluge rane dijagnostike i rane intervencije, usluge cjelodnevnog, poludnevnog i povremenog boravka, usluge patronaže, usluge pomoći pri integraciji u redovne odgojno-obrazovne ustanove, uz mogućnosti razvoja usko specijaliziranih usluga koje su u toj teritorijalnoj jedinici nedostupne ili za kojima postoji velika potražnja.

U domovima za djecu s poremećajima u ponašanju osigurat će se širenje **programa produženog stručnog postupka** (kao izvaninstitucionalnog programa) na što širem području Republike Hrvatske.

Kako bi se osigurala podrška daljnjem procesu deinstitutionalizacije i transformacije ustanova socijalne skrbi za osobe s invaliditetom te što više izvora dodatnog financiranja, određena su prioritetna područja djelovanja: razvoj službi podrške u organiziranom stanovanju u svrhu deinstitutionalizacije i prevencije institucionalizacije, jačanje obiteljske reintegracije, osiguravanje infrastrukture u svrhu pružanja usluga (adaptacija stambenih zajednica i dnevnih centara, oprema navedenog prostora i osiguravanje vozila u svrhu bolje mobilnosti pružatelja usluga i korisnika i drugo), razvoj dnevnih programa rehabilitacije i podrške u zapošljavanju za deinstitutionalizirane korisnike i korisnike programa prevencije institucionalizacije, osiguravanje regionalne ravnomjernosti pružatelja usluga službi podrške - uključivanje jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, javnih ustanova, organizacija civilnog društva i dr. u svrhu osiguravanja podrške procesu koristeći postojeće kapacitete i razvijajući nove, uključivanje volontera u proces transformacije i deinstitutionalizacije domova i prevenciju institucionalizacije, uvođenje, provođenje, praćenje i unapređivanje standarda kvalitete navedenih usluga, razvijanje metodologije procesa transformacije i deinstitutionalizacije, praćenje i procjena procesa, širenje mreže usluga u zajednici – posebno prioritetan program usluge asistencije socijalno uključivanje kroz socijalno poduzetništvo (Podrška socijalnoj ekonomiji u borbi protiv socijalne isključenosti), uspostava sustava i provedba edukacija u području socijalne skrbi.

Nadalje, ranjivu skupina koja je suočena sa socijalnom isključenosti u Republici Hrvatskoj čine **beskućnici**. Prvi put je pojam beskućnika uvršten u sustav socijalne skrbi 2011. godine u Zakon o socijalnoj skrbi s ciljem unaprjeđenja njihove skrbi.

U 2013. godini djelovalo je 12 prihvatilišta i prenoćišta za beskućnike, ukupnog smještajnog kapaciteta oko 400 korisnika.

U okviru skrbi za **žrtve obiteljskog nasilja**, kojima se pružaju usluge privremenog smještaja dok traje potreba, u pravilu do 6 mjeseci, a iznimno do godine dana, nastojanja društva su usmjerena na prevenciju pojave novih slučajeva nasilja u obitelji i na osiguranje pravodobne pomoći svim žrtvama nasilja. Ciljanim aktivnostima treba postići da se žrtve obiteljskog nasilja ponajprije **zaštite u vlastitom domu**, a također osigurati dostupnu i kvalitetnu uslugu privremenog smještaja radi pružanja odgovarajuće zaštite.

Situacija vezana za kriminal i **zlouporabu droga** i dalje je složena, te je zabrinjavajući podatak o kontinuiranom povećavanju broja ovisnika. Osim bolničkog i izvanbolničkog liječenja i psihosocijalnog tretmana ovisnika o drogama koji se provodi u zdravstvenom sustavu, pojedini oblici psihosocijalnog tretmana ovisnika provode se i u terapijskim zajednicama i domovima za ovisnike, ali i u sklopu pojedinih udruga. U svrhu poboljšanja kvalitete usluga i programa koji se u ovom području provode, treba se posvetiti aktivnostima provođenja **programa društvene reintegracije rehabilitiranih osoba** (u pravilu u okviru stambenih zajednica najdulje do godine dana).

Sadržaj usluge smještaja koji se osigurava **azilantima i strancima pod supsidijarnom zaštitom** bitno se razlikuje od sadržaja usluge smještaja koji se osigurava korisnicima u sustavu socijalne skrbi te se tako u sklopu prava na smještaj zapravo rješava stambeno zbrinjavanje tih osoba u razdoblju do dvije godine. Potrebno je pozornost posvetiti **integraciji** tih korisnika u zajednicu razvijajući usluge koje će pridonijeti poboljšanju kvalitete njihovog života, a time i prevenciji i ublažavanju siromaštva i socijalne isključenosti.

Mladi snose velik dio posljedica gospodarske krize, često ovise o privremenim i slabo plaćenim poslovima, trpe najveće povećanje nezaposlenosti i stoga su izloženi pogoršanju životnih uvjeta. Mlade osobe karakterizira nedostatak radnog iskustva, niža obrazovna struktura mladih bez radnog iskustva dodatno ih čini teže zapošljivima. U svrhu podrške rješavanju problema mladih bez radnog iskustva, od 1. srpnja 2013. proširivanjem mjera aktivne politike zapošljavanja za mlade započelo se s uspostavom Garancije za mlade.

Jedna od bitnih aktivnosti koje se ostvaruju kroz programe i projekte udruga civilnog društva (OCD) jest **volontiranje** kojim se pozitivno doprinosi zajednici kao i socijalnom uključivanju. Također, kroz volontiranje se stječu nove vještine, građanska odgovornost i poboljšava zapošljivost. Stoga je važno **ojačati volontiranje** kao aktivnost na nacionalnoj razini.

Uključivanje radno sposobnih korisnika socijalnih davanja u društveni život putem javnih radova ili volonterskih aktivnosti pridonosi sprječavanju socijalne isključenosti i približavanju svijeta rada te će se u tom smislu pristupiti stvaranju potrebnih preduvjeta za njihovo uključivanje u navedene aktivnosti.

Politika humanitarne pomoći u Republici Hrvatskoj unaprjeđena je Zakonom o humanitarnoj pomoći („Narodne novine“, broj 128/2010) koji određuje načine prikupljanja materijalnih i financijskih dobara, psihosocijalnu pomoć i humanitarne aktivnosti za zaštitu i spašavanje žrtava prirodnih katastrofa i žrtava kriza izazvanih ljudskim djelovanjem radi podmirivanja osnovnih životnih potreba. Za sve vrste humanitarne pomoći, kao i za humanitarne akcije, propisane su obvezne evidencije i izvješća, uz uvjet dostupnosti javnosti kako bi se osigurala transparentnost i poticala javna podrška. U 2012. godini evidentirano je 118 domaćih i stranih neprofitnih osoba kojima je izdana suglasnost o prikupljanju i pružanju humanitarne pomoći, a za 142 je izdana suglasnost za organiziranje humanitarne akcije. Tijekom 2012. godine prikupljeno je humanitarne pomoći u iznosu od 77.050.808,73 kn (pruženo je u iznosu od 58.599.419,35 kn) za ukupno 218 940 korisnika.

Za **hrvatske ratne vojne invalide** iz Domovinskog rata I. skupine – invalidi sa 100% oštećenja organizma, koji su s obzirom na vrstu i težinu oštećenja potpuno nesposobni za obavljanje svih životnih potreba i kojima je potrebna neprekidna njega i pomoć druge osobe, Zakonom o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji propisana je **moćnost korištenja usluge osobe za pružanje njege i pomoći**.

S obzirom na starenje korisnika i njegovatelja, ali i cjelokupne **braniteljske i stradalničke populacije**, povećava se potreba za cjelodnevnom njegom i pomoći. Prema raspoloživim

podacima od ukupno 441 njegovatelja, jedna četvrtina starija je od 50 godina, a očekuje se da će kroz manje od 10 godina u dobnoj skupini iznad 50 godina biti polovica njegovatelja, od čega će značajan dio biti u dobi iznad 60 godina.

Razvojem ustanova veteranskih centara i izvaninstitucionalnih programa, korisnicima će se osigurati sveobuhvatna skrb (usluge njege, psihosocijalne terapije, smještaja, radne terapije, savjetovanje vezano uz ostvarivanje različitih prava, organiziranje slobodnih aktivnosti, edukativnih programa te drugih programa u cilju društvenog uključivanja i resocijalizacije) te programi kojima se omogućava pomoć u obavljanju svakodnevnih životnih aktivnosti neposredno u njihovim kućanstvima i poboljšanje kvalitete življenja osoba teže narušenog zdravstvenog stanja, niskog socio-ekonomskog statusa te osoba koje nisu obuhvaćene postojećim oblicima skrbi. Veteranski centri će osiguravati razvojnu i kohezijsku ulogu lokalne zajednice u kojima će biti smješteni.

Glavne strateške aktivnosti:
<p>1. Unaprjeđenje sustava dodjele socijalnih naknada i potpora programima namijenjenima najpotrebitijim građanima redefiniranjem sustava novčanih naknada i unaprjeđenjem i provedbom propisa u svrhu učinkovitije zaštite pojedinačnih prava građana; osiguravanjem humanitarne pomoći u naravi te drugih programa potpore najpotrebitijima (programa financiranih fondovima Europske unije); razvojem volonterstva i dobrosusjedske pomoći i integracijom novčanih pomoći i usluga na nacionalnoj i lokalnoj razini kroz informatičko umrežavanje i razmjenu podataka;</p>
<p>2. Unaprjeđenje dostupnosti, priuštivosti i kvalitete socijalnih usluga razvojem i širenjem mreže usluga u zajednici te intenziviranjem procesa transformacije i deinstitucionalizacije domova socijalne skrbi; širenjem mreže socijalnih usluga koje podupiru socijalnu uključenost i regionalnu ujednačenost, pridonose usklađenju obiteljskog i poslovnog života i pridonose zapošljavanju, jačanjem suradnje s mrežama OCD-a i poticanjem volontiranja; podizanjem kvalitete socijalnih usluga - uvođenjem standarda kvalitete, vanjskog vrednovanja;</p>
<p>3. Briga o sudionicima i stradalnicima ratnih zbivanja osiguranjem pružanja preventivnih psihosocijalnih programa, psihosocijalne podrške, usluga smještaja, njege i pomoći te ostalih programa osnaživanja za zapošljavanje i resocijalizaciju razvojem ustanova veteranskih centara i izvaninstitucionalnih programa</p>
<p>4. Unapređenje sustava skrbi o beskućnicima poticanjem koordinacije među dionicima (JLS, OCD, druga nadležna tijela); osiguravanjem i unaprjeđenjem usluga i programa koji potiču zapošljavanje; osiguravanjem dostupnosti svih potrebnih usluga, a posebice zdravstvene zaštite te usluge smještaja (osim prihvatilišta i prenoćišta, osiguravanje trajnijeg oblika nužnog smještaja putem JLS za samostalan život); potporom programima usmjerenih jačanju beskućnika za samostalni život;</p>
<p>5. Pružanje potpore programima psihosocijalne zaštite skupinama kojima prijete socijalna isključenosti uvođenjem u formalni i neformalni svijet rada osobito za radno sposobno stanovništvo (uključivanje u javne radove, volontiranje i sl.); financiranjem višegodišnjih programa kojima je cilj osnaživanje pripadnika ranjivih skupina za njihovo ponovno uključivanje u život i tržište rada programima koji podupiru socijalno mentorstvo, asistente i dr.</p>

4.5. PRISTUP ZDRAVSTVENOM SUSTAVU

Prema Ustavu Republike Hrvatske, svakom građaninu se jamči **pravo na zdravstvenu zaštitu** u skladu sa zakonom. Obveznim zdravstvenim osiguranjem osiguravaju se svim osiguranim osobama prava i obveze iz obveznog zdravstvenog osiguranja na načelima uzajamnosti, solidarnosti i jednakosti, na način i pod uvjetima utvrđenima zakonom. Ukupan broj osiguranih osoba pri Hrvatskom zavodu za zdravstveno osiguranje na dan 31. 12. 2012. bio je 4.376.404. Iako je obuhvaćenost stanovništva obveznim zdravstvenim osiguranjem vrlo velika, ipak postoje ranjive skupine koje zbog svoga društvenog, ekonomskog ili geografskog položaja imaju teškoće u ostvarivanju svojih prava i kojima treba posvetiti posebnu pozornost u kontekstu borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti. Osobite **teškoće** u dostupnosti zdravstvenoj zaštiti imaju **stanovnici otočnih** i nekih **ruralnih područja**, gdje je zdravstvena zaštita na njima svedena na povremene dolaske liječnika, uz otežanu opskrbu lijekovima i otežan transport u slučaju hitnosti.

Poboljšanje dostupnosti zdravstvene zaštite jedan je od pet strateških razvojnih pravaca definiranih u Nacionalnoj strategiji razvoja zdravstva 2012.-2020., a ostvarit će se razvojem telemedicinskih usluga i hitne medicinske službe, reorganizacijom bolničkog sustava te povećanjem dostupnosti preventivnih usluga zdravstvene zaštite te **razvojem ljudskih resursa u zdravstvu**.

Telemedicinske usluge omogućuju dostupnost zdravstvene zaštite na udaljenim i izoliranim područjima, pružaju mogućnost kontinuiranog i cjeloživotnog stručnog usavršavanja zdravstvenih radnika (e-usavršavanje), smanjuju rizik nedostupnosti zdravstvene zaštite za vrijeme vremenskih nepogoda i drugih uvjeta (izoliranost otoka i ruralnih područja), te smanjuju utjecaj nedovoljnog broja zdravstvenih radnika na pružanje zdravstvenih usluga na primarnoj, sekundarnoj i tercijarnoj razini zdravstvene zaštite.

Daljnji **razvoj hitne medicinske službe** ostvarit će se kroz izgradnju i organizaciju objedinjenih hitnih bolničkih prijama, uspostavu helikopterske hitne medicinske službe i pomorskog prijevoza te ujednačavanje kvalitete uvođenjem standarda rada i izobrazbom zdravstvenih radnika.

Bolnički sustav će se reorganizirati na taj način da može bolje odgovoriti na potrebe stanovništva za zdravstvenom skrbi. Akutna bolnička skrb preusmjerit će se na **dnevne bolnice**, čime će se osloboditi odgovarajući kapaciteti za produženo liječenje bolesnika i palijativnu skrb. Dnevne bolnice omogućit će suvremen, ekonomičan, multidisciplinarni i za bolesnika pošteniji način liječenja koji unaprjeđuje dostupnost i kvalitetu zdravstvene zaštite.

Osobe koje žive u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti kao što su to osobe s duševnim smetnjama, osobe starije žvite dobi i druge osobe kojima je potrebna dugotrajna zdravstvena skrb, sudionici i stradalnici ratnih zbivanja, Romi, te zapuštena i zlostavljana djeca spadaju u ranjive skupine kojima će se pružati **izvaninstitucijska skrb** i odgovarajuća **zdravstvena zaštita u zajednici**.

S obzirom na razmjerno slabije pokazatelje zdravlja u ranjivim skupinama stanovništva, posebna pozornost posvetit će se uključivanju tih skupina u **preventivne aktivnosti**. Naglasak će biti na promicanju zdravih stilova života, pravilnoj prehrani, povećanju tjelesne aktivnosti, smanjenju pušenja i konzumacije alkohola, te povećanju obuhvata populacije nacionalnim programima ranog otkrivanja raka dojke, debelog crijeva i vrata maternice.

Pratit će se potrebe najranjivijih skupina za ostvarivanjem prava na **dopunsko zdravstveno osiguranje**. Ukupan broj osoba koje su ostvarivale pravo na dopunsko zdravstveno osiguranje, a za koje se sredstva za premiju dopunskog zdravstvenog osiguranja osiguravaju u Državnom proračunu u 2012. godini, je 944.301 (u 2011. godini 943.638).

Glavne strateške aktivnosti:
1. Zdravstvena zaštita najranjivijih skupina poboljšanjem dostupnosti zdravstvene zaštite , posebno na otocima i ruralnim područjima – popunjavanjem mreže javne zdravstvene službe i daljnji razvoj telemedicinskih usluga; obuhvatom besplatnog zdravstvenog osiguranja i prevencije za siromašne; unaprjeđenjem sustava hitne medicinske pomoći; reorganizacijom bolničkih djelatnosti usmjerenih na pružanje usluga kroz dnevne bolnice, oslobađanje kapaciteta za kronično liječenje i palijativnu skrb te funkcionalno povezivanje postojećih bolničkih resursa; razvijanjem i unaprjeđivanjem sustava zaštite zdravlja u zajednici za posebno ranjive skupine (osobe s duševnim smetnjama, djeca, Romi, osobe starije životne dobi, sudionici i stradalnici ratnih zbivanja) te razvojem ljudskih resursa.
2. Poboljšanje pokazatelja zdravlja kroz jačanje promicanja zdravlja i prevencije kroničnih nezaraznih bolesti, osobito usmjerenih ka ranjivim skupinama
3. Osiguravanje podmirenja troškova zdravstvenih usluga/naknada koje nisu pokrivene osnovnim zdravstvenim osiguranjem za socijalno ugroženo stanovništvo kroz dopunsko zdravstveno osiguranje
4. Razvijanje i unaprjeđivanje sustava sveobuhvatne zdravstvene i psihosocijalne skrbi za sudionike i stradalnike ratnih zbivanja provedbom novog Nacionalnog programa psihosocijalne i zdravstvene pomoći sudionicima i stradalnicima Domovinskog rata, Drugog svjetskog rata te povratnicima iz mirovnih misija

4.6. SKRB O STARIJIM OSOBAMA

Sociodemografski pokazatelji ukazuju na to da je Republika Hrvatska **staro društvo**. Prema popisu stanovništva iz 2011. godine u Republici Hrvatskoj živi 4.284.889 stanovnika, a broj starijih iznad 65 godina u ukupnom stanovništvu iznosi 758.633 osoba i dosegao je **udio od 17,7 %**. Osobe starije od 65 godina, osim što po prihodima spadaju u **najsiromašnju dobnu skupinu (26,5%)** također su najviše izloženi opasnosti od socijalne isključenosti.

Kako bi se starijim osobama, koje su u sustavu socijalne skrbi prepoznate kao posebno osjetljiva kategorija korisnika, omogućilo pravo na dostojanstvenu starost i trajnu društvenu uključenost, donesena je Strategija socijalne skrbi za starije osobe u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2014. - 2016. Strategija predstavlja podlogu za korištenje sredstava Europskih fondova, a služi i kao podloga za razvoj novih oblika skrbi za starije osobe u lokalnoj zajednici.

Prava u sustavu socijalne skrbi koja su osobito značajna za osobe starije životne dobi su: **novčane pomoći** - zajamčena minimalna naknada i doplatak za pomoć i njegu te **pravo na socijalne usluge** – usluga smještaja i usluga pomoći i njege u kući. Uz navedena prava koja su propisana Zakonom o socijalnoj skrbi, starijim i nemoćnim osobama osigurava se i pružanje usluga iz programa „Pomoć u kući starijim osobama“ i „Dnevni boravak i pomoć u kući starijim osobama“. Udio starijih osoba koje su tijekom 2012. godine ostvarivale pravo na pomoć za uzdržavanje je 1,3 % od ukupne populacije starijih osoba (na dan 31.12.2012. pomoć za uzdržavanje primale su 10 054 osobe starije od 65 godina; u dobi između 65 i 75 godina pomoć je primala 5 953 korisnika, a u dobi više od 75 godina pomoć su primao 4 101 korisnik). Nadalje, udio starijih osoba koje ostvaruju doplatak za tuđu pomoć i njegu je 5,5%

od ukupne populacije starijih osoba (u 2012. godini ukupno je 78 290 korisnika koristilo pravo na doplatak za tuđu pomoć i njegu, od čega je 41 805 korisnika starijih od 65 godina).

Udio starijih osoba koje ostvaruju usluge iz Programa „Pomoć u kući starijim osobama“ i „Dnevni boravak i pomoć u kući starijim osobama“ (15 550 korisnika u 2012. godini) iznosi 2,1% od ukupne populacije starijih osoba. Udio starijih osoba koje ostvaruju smještaj kao institucijski oblik skrbi je 2,1% od ukupne populacije starijih i nemoćnih osoba (na dan 31.12.2012. godine 15 686 osoba starije životne dobi smješteno u domove i druge pravne osobe za starije i nemoćne osobe). Udio starijih osoba koje ostvaruju smještaj kao izvaninstitucijski oblik skrbi temeljem rješenja centra za socijalnu skrb je 0,3% od ukupne populacije starijih i nemoćnih osoba (na dan 31.12.2012. godine 2 258 osoba starije životne dobi smješteno je u udomiteljske obitelji i obiteljske domove).

Sustav socijalne skrbi usmjeren je, između ostaloga, na **suzbijanje socijalne isključenosti** te uspostavu kvalitetnijeg pružanja socijalnih usluga u instituciji i izvan institucije. Za planiranje skrbi o starijima osobama vrijedi razmotriti podatak da 49,43 % osoba starih 65 godina i više živi u zajedničkom kućanstvu dok svega 24,23 % osoba starih 65 godina i više živi u samačkim kućanstvima. Ovaj podatak pruža dobar orijentir za planiranje usluga koje je potrebno razvijati u zajednici. Osim smještaja, posljednjih godina razvijaju se različiti oblici skrbi izvaninstitucijskog karaktera. Razvoj usluga i opredjeljenje prema aktivnoj socijalnoj državi nameće nužnost prilagodbe sustava novim izazovima i načinima skrbi o starijim osobama što će dovesti do unaprjeđenja kvalitete života korisnika i njihova aktivnog sudjelovanja u životu zajednice.

Vlada Republike Hrvatske je krajem 2012. godine osnovala **Nacionalno vijeće za umirovljenike i starije osobe** koje aktivno doprinosi unaprjeđenju zakonodavnog okvira mirovinskog sustava, kao i rješavanju svih pitanja iz područja interesa umirovljenika i starijih osoba.

Među umirovljenicima 90 116 osoba ostvaruje mirovinu do 500 kn, dok 93 376 osoba ostvaruje mirovinu do 1 000 kn²⁶. Upravo ove osobe su u nepovoljnoj materijalnoj poziciji, te su često **korisnici sustava socijalne skrbi**.

Polazeći od podataka koji odražavaju stanje u I. mirovinskom stupu za prosinac 2013. godine, a to je **1,19 mil. korisnika mirovina u odnosu na 1,40 mil. osiguranika (omjer 1:1,18)**, razvidno je da se mirovinski sustav nalazi u teškoćama. Prosječna mirovina za prosinac 2013. godine (isplata u siječnju) iznosila je 2.474,91 kn te udio prosječne mirovine u prosječnoj neto plaći iznosi 43,93%. Prosječna starosna mirovina za 40 i više godina mirovinskog staža iznosila je 3.479,08 kn, a njezin udio u prosječnoj neto plaći iznosi 61,75%. Međuovisnost dužine mirovinskog staža, plaća/osnovica i visine mirovine u I. mirovinskom stupu ima za posljedicu postupno smanjivanje mirovina i zaostajanje životnog standarda tzv. novih umirovljenika u odnosu na mirovine koje su ostvarene prije reforme iz 1999. godine, što je ublaženo zakonskim promjenama i osiguravanjem dodatka na mirovinu. Socijalno-zaštitni institut najniže mirovine predstavlja važan oblik zaštite umirovljenika od rizika siromaštva, zahvaljujući kojemu korisnici najniže mirovine ostvaruju u prosjeku 44% veću mirovinu od one koju bi ostvarili prema navršenom stažu i plaćama (190 902 korisnika najniže mirovine u četvrtom kvartalu 2013.).

U odnosu na II. i III. mirovinski stup, koji su uvedeni 2002. godine, relevantni podaci pokazuju da unatoč velikom broju članova obveznih mirovinskih fondova (1,692 mil.) i uplaćenih 4,92 mlrd. kuna doprinosa u 2012. godini (od 2002. ukupno 41,2 mlrd. kuna), neto

²⁶ Prema podacima iz „Statističkih informacija Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje“ (godina XI., broj 3/2013.)

imovini 57 mlrd. kuna te prosječnim godišnjim prinosom obveznih mirovinskih fondova u razdoblju od 2002. do 2012. godine od 5,9%, do sada ostvarene mirovine iz I. i II. mirovinskog stupa su niske.

Radi postizanja i održavanja socijalne adekvatnosti i financijske održivosti mirovina, kao i unaprjeđenja položaja umirovljenika pristupit će se **cjelovitom uređenju i praćenju zakonodavnog okvira mirovinskog sustava:**

- praćenje provedbe **Zakona o mirovinskom osiguranju** („Narodne novine“, broj 157/2013), koji je stupio na snagu 1. siječnja 2014. godine - uvedeni su jasniji kriteriji za ostvarivanje određenih prava unutar pojedinih skupina osiguranika i korisnika mirovina; postupno se produžuje dobna granica za stjecanje prava na starosnu mirovinu sa 65 na 67 godina starosti od 2031. godine; propisna je tzv. bonifikacija kasnijeg odlaska u starosnu mirovinu; omogućen je korisnicima starosne mirovine rad do polovice punog radnog vremena uz korištenje mirovine; postupno se produžuje dobna granica za stjecanje prava na prijevremenu starosnu mirovinu sa 60 na 62 godine starosti od 2031. godine; destimulira se odlazak u prijevremenu mirovinu strožom penalizacijom ovisno o duljini mirovinskog staža; uvedeni su novi instituti prijevremene starosne mirovine za dugogodišnje osiguranike i osiguranike koji su zbog stečaja nezaposleni najmanje dvije godine; redefiniran je postupak ocjene radne sposobnosti i utvrđivanje preostale radne sposobnosti, uvedeni su redovni i izvanredni kontrolni pregledi; unaprijeđen je institut profesionalne rehabilitacije u cilju povratka u svijet rada; uveden je novi institut privremene invalidske mirovine; redefinirana je formula osnovne mirovine; uvedeno je razdvajanje mirovina na dio mirovine ostvaren prema posebnom propisu i na dio mirovine ostvaren na temelju staža pokrivenog doprinosima; uveden je novi model dvostrukog režima usklađivanja mirovina i dr.
- **razdvajanje obvezne od dobrovoljne mirovinske kapitalizirane štednje** – praćenje provedbe Zakona o obveznim mirovinskim fondovima, Zakona o dobrovoljnim mirovinskim fondovima i Zakona o mirovinskim osiguravajućim društvima,
- novi **zakonodavni okvir staža osiguranja** s povećanim trajanjem.

Cilj navedenih izmjena je usklađivanje mirovinskog sustava s aktualnim gospodarskim uvjetima, stanjem na tržištu rada i demografskim kretanjima, sprječavanje disperzije financijskih sredstava i postizanje pravednijeg sustava socijalne sigurnosti umirovljenika, poticanje dužeg ostanka u svijetu rada, povećanje svijesti o brizi pojedinca za starost, osiguranje jedinstvenih kriterija vještačenja te pravednija raspodjela sredstava u budućnosti.

Glavne strateške aktivnosti:
1. Unaprjeđenje kvalitete života starijih osoba i širenje usluga u zajednici: zaštitom starijih osoba bez prihoda te starijih osoba s prihodima ispod razine praga rizika od siromaštva; razvijanjem socijalnih usluga u zajednici namijenjenih najsiromašnijim osobama; uključivanjem starijih osoba u programe cjeloživotnog učenja te povremenog rada; podizanjem razine svijesti o zdravom životu /aktivno starenje/; aktivnijim uključivanjem OCD-a i drugih dionika u osmišljavanju i provedbi projekata i programa namijenjenih aktivnom starenju te pružanjem usluga u zajednici.
2. Unaprjeđenje položaja umirovljenika: praćenjem provedbe novog Zakona o mirovinskom osiguranju; usklađivanjem mirovina prema novoj formuli usklađivanja; povećanjem standarda i socijalne sigurnosti umirovljenika kroz omogućavanje rada uz korištenje mirovine povećanjem broja korisnika mirovine koji rade; povećanjem broja

osoba s preostalom radnom sposobnošću vraćenih u svijet rada; povećanjem broja osoba upućenih na profesionalnu rehabilitaciju te uspješno provedenih profesionalnih rehabilitacija.

3. Osiguranje održivosti mirovinskog sustava i osiguranje socijalne adekvatnosti mirovina: praćenjem provedbe novog Zakona o mirovinskom osiguranju; smanjenjem udjela troškova za mirovine i mirovinska primanja u BDP-u te smanjenjem udjela troškova koji se financiraju iz državnog proračuna; smanjenjem broja korisnika prijevremene starosne mirovine; povećanjem broja osiguranika koji nakon navršениh 65. godina života i dalje rade; praćenjem provedbe zakonodavnog okvira koji uređuje kapitaliziranu mirovinsku štednju; izmjenom zakonodavnog okvira staža osiguranja s povećanim trajanjem; postupnim povećanjem stope doprinosa za II. mirovinski stup; povećanjem razina mirovina ostvarenih iz oba obvezna mirovinska stupa; povećanjem broja osiguranika uključenih u dobrovoljno mirovinsko osiguranje.

4.7. BORBA PROTIV ZADUŽENOSTI I FINANCIJSKA NEOVISNOST

Vlada Republike Hrvatske suočava se s dva glavna izazova u vođenju ekonomske politike: pokretanje održivog ekonomskog rasta nakon duboke recesije te brza i odlučna konsolidacija javnih financija suočena sa snažnim rastom nekih kategorija rashoda. **Dugoročna održivost javnih financija** nije moguća bez stabilnog ekonomskog rasta, dok je za pokretanje gospodarstva i podršku ekonomskom rastu potrebna **fiskalna konsolidacija** radi smanjenja troška financiranja. Nažalost, provedba fiskalne konsolidacije u kratkom roku negativno utječe na oporavak.

Vlada Republike Hrvatske provodi dvije vrste aktivnosti za povećanje konkurentnosti. Prvi niz mjera usmjeren je na **rješavanje financijskih poteškoća poslovnog sektora** kroz aktivnosti za poboljšanje njihovih bilanca, a drugi niz mjera odnosi se na **smanjenje poreznog opterećenja proizvodnje**. Naslijeđena razina neplaćanja utjecala je na hitne mjere za smanjenje poreznih i drugih obveza, kroz reprogramme i otpise. Kako je problem nelikvidnosti prisutan i u međusobnim odnosima između poduzeća, a posebno kroz kreditno opterećenje zbog pretjeranog ulaganja u nekretnine u razdoblju prije krize, pokrenut je proces predstečajnih nagodbi, u kojima se otpisom potraživanja, kako države tako i privatnih vjerovnika, uz promjenu vlasničke strukture, čiste bilance navedenih poduzeća. To je preduvjet, ne samo za opstanak poslovne aktivnosti, nego i za omogućavanje daljnjeg ulaganja nužnog za zadržavanje i povećanje njihova udjela na domaćem i europskom tržištu.

Fiskalna konsolidacija nužna je zbog vrlo visoke razine deficita i rastućih troškova. To se prvenstveno odnosi na nove troškove članstva u Europske unije koji uključuju uplate u proračun Europske unije, ali i značajna ulaganja kroz nacionalno sufinanciranje projekata Europske unije i ostalih aktivnosti nužnih za podizanje razine standarda na europsku razinu (npr. propisano ulaganje u postizanje standarda zaštite okoliša, prometnu infrastrukturu, sigurnost vanjskih granica i sl.), uz istodobni gubitak glavnine carinskih prihoda. Očekuje se da će izravni troškovi članstva u Europskoj uniji trajno povećati proračunske rashode za oko 2% BDP-a. Istodobno, došlo je i do značajnog povećanja troškova financiranja duga, koji se od početka recesije udvostručio, kako zbog ostvarenih proračunskih deficita tako i zbog preuzimanja dugova i restrukturiranja više sektora poput brodogradnje, željeznica, avioprijevoznika i zdravstva.

Vijeće Europske unije, a na prijedlog Europske komisije, je u siječnju 2014. godine donijelo preporuke kojim se od Republike Hrvatske traži brza fiskalna konsolidacija. U svojim

preporukama za rješavanje prekomjernog proračunskog manjka od Republike Hrvatske zatraženo je da do 2016. godine smanji svoj proračunski manjak ispod 3% BDP-a, te državni dug dovede na putanju smanjenja ispod 60% BDP-a dvije godine kasnije.

Pritom su značajni naponi potrebni za održavanje razine socijalne zaštite građana kroz financiranje rashoda za mirovine, zdravstveni sustav i socijalna davanja. U tu svrhu, provode se reforme u sektorima mirovinskog i zdravstvenog sustava, socijalne skrbi te državne uprave.

Zakonodavna aktivnost – donošenjem propisa i podzakonskih akata u financijskom sektoru spriječiti će se prezaduženost stanovništva, osigurati primjerena zaštita potrošača i korisnika financijskih usluga te osigurati dovođenje potrošača u ravnopravan položaj prema vjerovnicima.

Nadalje, jedan od strateških ciljeva u okviru učinkovitosti pravosuđa je praćenje učinaka reforme ovršnog sustava, budući da je zbog nedovoljno učinkovitog sustava ovrhe 2012. godine donesen **Ovršni zakon**, te Zakon o izmjenama i dopunama Ovršnog zakona u 2013. god. čije temeljne smjernice su jačanje zaštite ovršenika, odnosno očuvanje njegovog dostojanstva, i daljnji razvoj učinkovitog ovršnog postupka redefiniranjem i uklanjanjem pravila koja usporavaju ovršni postupak, te uvođenje novih rješenja.

Financijska agencija od 31.01.2012. godine, osim blokada poslovnih subjekata, prati i objavljuje broj blokiranih računa građana i visinu njihovog duga zbog neizvršenih osnova za plaćanje. U razdoblju od siječnja 2012. godine do prosinca 2013. godine broj građana kojima su blokirani računi povećao se za 88 561, dok je visina njihovog duga zbog neizvršenih osnova za plaćanje porasla s 13,2 milijarde kuna na 23,82 milijarde kuna. Broj građana s blokiranim računima u promatranom vremenskom razdoblju povećavao se po prosječnoj mjesečnoj stopi od 1,53%, dok je visina njihova duga rasla po prosječnoj mjesečnoj stopi od 2,60% što ukazuje na nužnost preokretanja negativnog trenda i intervencije države s ciljem pomoći prezaduženim građanima.

Zbog navedenog predviđeno je **donošenje Zakona o stečaju potrošača** kojim bi se razvio sustav koji će rezultirati stvaranjem uvjeta insolventnim potrošačima za reprogramiranje njihovih obveza ili novi početak, a vjerovnicima mogućnost ravnopravnog namirenja svojih tražbina.

Nacionalni strateški okvir financijske pismenosti potrošača

Prijedlog Nacionalnog strateškog okvira financijske pismenosti, koji sadrži smjernice za podizanje razine financijske pismenosti ima cilj stvoriti podlogu za sustavnu i sveobuhvatnu integraciju financijskog obrazovanja u formalni i neformalni sustav obrazovanja Republike Hrvatske. Kroz financijsko obrazovanje građani će poboljšati razumijevanje financijskih proizvoda i postati svjesniji financijskih rizika i prilika, te donositi dugoročne financijske planove i utemeljene odluke o financijskim proizvodima i uslugama.

Ciljne skupine su svi građani Republike Hrvatske budući da se ekonomska politika reflektira na cjelokupno stanovništvo, potrošače i korisnike financijskih usluga u okviru financijske pismenosti potrošača.

Glavne strateške aktivnosti:
1. Postizanje održivog ekonomskog rasta te nastavak fiskalne konsolidacije usklađivanjem javnih financija s europskim pravilima
2. Nastavak reforme porezne politike

3. Ublažavanje posljedica prezaduženosti stanovništva zakonodavnim aktivnostima u financijskom sektoru; izmjenama Ovršnog zakona s ciljem jačanja zaštite ovršenika, odnosno čuvanje njegovog dostojanstva, kao i daljnjeg razvoja učinkovitog ovršnog postupka redefiniranjem i uklanjanjem pravila koja usporavaju ovršni postupak, uz uvođenje novih rješenja; donošenjem Zakona o stečaju potrošača s ciljem stvaranja uvjeta za konsolidaciju prezaduženih građana.
4. Financijsko obrazovanje građana donošenjem i provedbom Nacionalnog strateškog okvira financijske pismenosti potrošača; poticanjem i educiranjem o financijskom osiguranju za starost i rizike starosti

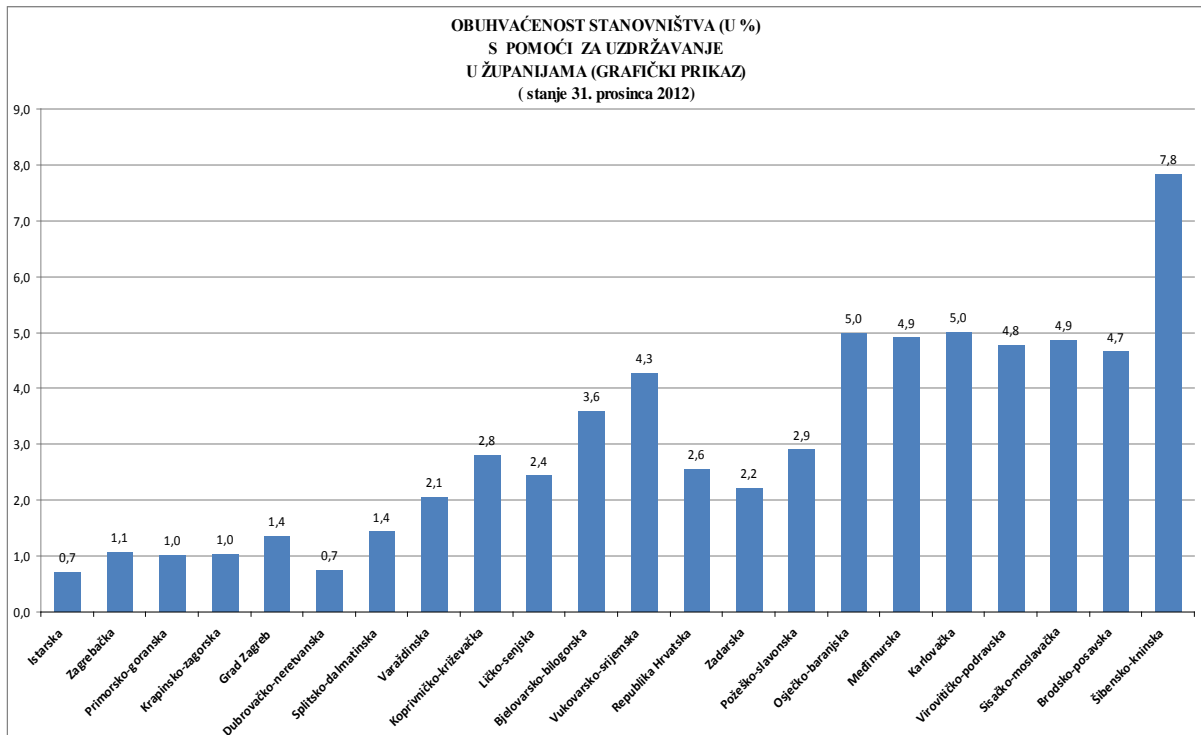
4.8. URAVNOTEŽENI REGIONALNI RAZVOJ

Socijalni izazovi i problemi povezani s rizicima od siromaštva i socijalne isključenosti kumulirani su na pojedinim geografskim područjima Republike Hrvatske. Nezaposlenost, niska zaposlenost, niži stupanj obrazovanja, manjak i manja dostupnost socijalnih servisa i komunalne infrastrukture, značajna zastupljenost manjinskih skupina stanovništva povezani s dodatnim izazovima socijalne isključenosti i još uvijek postojećim dugoročnim posljedicama ratnih zbivanja iz 1990-tih i općenito dugotrajnim negativnim demografskim trendovima, samo su neki od tih izazova.

Za praćenja stupnja siromaštva i socijalne isključenosti s obzirom na prisutne **regionalne razlike** te poduzimanje intenzivnih mjera za suzbijanje siromaštva izabrana su **područja potpomognutih županija**. Novim zakonodavnim okvirom namjerava se ukinuti postojeća podjela na područja posebne državne skrbi i brdsko-planinska područja te definirati područja koja se smatraju depriviranim prema kriteriju zaostajanja u razvoju.

Regionalne nejednakosti su evidentne na razini statističkih NUTS 2 regija (Kontinentalna i Jadranska Hrvatska), te na razini županija (NUTS 3) i jedinica lokalne/regionalne samouprave (JLS). Ove se regionalne jedinice razlikuju prema indeksu razvijenosti koji je izračunat na temelju više pokazatelja, kao što su: BDP po glavi stanovnika, stope nezaposlenosti, demografska i obrazovna struktura stanovništva i slično. Obje NUTS 2 regije su ispod 75% BDP EU 27 – Kontinentalna Hrvatska na 64,1% (pri čemu Grad Zagreb značajno podiže taj prosjek), te Jadranska Hrvatska na 62,1%. U Kontinentalnoj Hrvatskoj su četiri županije (Brodsko-posavska, Vukovarsko-srijemska, Požeško-slavonska i Virovitičko-podravska) s najnižim BDP-om po stanovniku u RH koji iznosi 53-61% hrvatskog prosjeka.

Kako ne postoji sustav regionalnog praćenja siromaštva, regionalne razlike prate se promatranjem siromaštva u sustavu socijalne skrbi prati preko udjela primatelja pomoći za uzdržavanje (PZU) u stanovništvu. U Republici Hrvatskoj ukupno je **2,6% stanovništva (110.794 osobe) tijekom 2012. godine primalo pomoć za uzdržavanje** koja je namijenjena osobama u najvećem riziku od siromaštva. Najveći broj primatelja pomoći u odnosu na broj stanovnika na području županije imaju Šibensko-kninska 7,8%, Osječko-baranjska 5,0% i Karlovačka županija 5%. Te su županije s najvećim brojem osoba u riziku od siromaštva.

Izvor: Ministarstvo socijalne politike i mladih 31. prosinac 2012. (mjesečno statističko izvješće)

U deprivirana urbana i ruralna područja s visokim rizikom od siromaštva koja značajno zaostaju za ostalim područjima Republike Hrvatske i predmetom su intenzivnijih mjera za suzbijanje siromaštva, odnosno potpomognuta područja (nadalje: deprivirana područja), ulaze:

- **12 županija** koje su ispod 75% indeksa razvijenosti Republike Hrvatske te se smatraju potpomognutim područjima: Virovitičko-podravska županija, Brodsko-posavska, Vukovarsko-srijemska, Bjelovarsko-bilogorska, Požeško-slavonska, Sisačko-moslavačka, Osječko-baranjska, Karlovačka, Koprivničko-križevačka, Ličko-senjska, Međimurska, Krapinsko-zagorska županija, te
- **dodatnih 58 gradova i općina** izvan navedenih 12 županija koje po svom indeksu razvijenosti značajno zaostaju u razvoju – ispod 75%, te se također smatraju potpomognutim područjima.

U navedena deprivirana područja ulazi najveći broj gradova i općina pogođenih ratom 1990-tih čije posljedice su još uvijek aktualne, osobito s obzirom na prisutnost visoke depopulacije, visoke depopulacije, siromaštva i socijalne uključenosti. Radi se o 28% teritorija Republike Hrvatske gdje danas živi oko 9% ukupnog stanovništva – 23 stanovnika po km² (126 gradova i općina). Iz ovoga je vidljivo da značajan dio tih područja ima ozbiljnih demografskih problema koje dodatno opterećuju razvojne inicijative.

U pripremi je **novi Zakon o regionalnom razvoju** čije se donošenje očekuje u prvoj polovici 2014. godine, te izrada **nove Strategije regionalnog razvoja** za razdoblje od 2014. do 2020. godine. To razdoblje korelira s novom financijskom perspektivom Europske unije kada će Republici Hrvatskoj na dispoziciji biti korištenje strukturnih i kohezijskih fondova. Cjelovita primjena jedinstvenog sustava utvrđivanja područja s razvojnim teškoćama preko indeksa razvijenosti očekuje se od 2015. godine. Novi sustav zamijenit će dosadašnje poticaje primjenjivane na područja posebne državne skrbi (PPDS) i brdsko-planinska područja (BPP). Područja definirana trenutačno različitim zakonima dijele neka zajednička, ali različito zastupljena obilježja: *loši demografski pokazatelji, niska gustoća naseljenosti i loša dobna struktura stanovništva kao značajna prepreka jačanju poduzetništva, loša obrazovna struktura, nastavak depopulacije, niska zaposlenost i visoka nezaposlenost, nedostatak radnih*

mjesta, loša dostupnost, visoki troškovi gradnje i održavanja komunalne i socijalne infrastrukture, nepovoljni geografski uvjeti, prometna nepovezanosti, propadanje stambenog fonda i općenito niži stambeni standard.

Navedena obilježja osobito su izražena u područjima (PPDS) koja su bila zahvaćena ratom 1990-tih, a koja pored loših demografskih pokazatelja i inače imaju sve ostale lošije pokazatelje vezane za siromaštvo i socijalnu isključenost.

Vežano za gustoću stanovništva, u 2011. godini 8 hrvatskih županija zabilježilo je manje od 50 stanovnika po km² što je osobito karakteristično uz granicu s Bosnom i Hercegovinom i sa Srbijom te brdovite dijelove zemlje (Lika i Gorski Kotar)

Značajan broj povratnika, osobito pripadnika srpske nacionalne manjine te Roma, živi na područjima županija i lokalnih jedinica koje ulaze u navedena deprivirana područja.

Na navedenom teritoriju živi 38% stanovništva, a prosječna stopa naseljenosti iznosi 51 stanovnika na km² (hrvatski prosjek je 76 stanovnika na km²). Pojedina područja unutar tih područja, osobito PPDS područja, odnosno područja koja su bila zahvaćena ratom 1990-tih imaju ispod 23 stanovnika na km².

Dostupni i navedeni podaci o nezaposlenosti i obrazovnoj strukturi te podaci o prihodima ukazuju na veću zastupljenost i više stope siromaštva u gore navedenim područjima u odnosu na ostatak Republike Hrvatske.

Siromaštvom su osobito pogođene određene skupine stanovništva kojih je najveći broj upravo na ovim područjima – **povratnici i izbjeglice te pripadnici romske manjine**, koje osim ostalih problema obilježava i nizak stambeni status te prekinute obiteljske veze koje dodatno utječu na dugotrajno siromaštvo i socijalnu isključenost.

Na depriviranim područjima osobit problem predstavlja dugotrajno siromaštvo zbog nedostatka odgovarajućih vještina i znanja potrebnih za izlazak iz siromaštva – **nedostatak obrazovanja i nedostupnost prilika i mehanizama za ulazak u područje rada.**

Novim Zakonom o regionalnom razvoju i Strategijom regionalnog razvoja žele se **usmjeriti dodatna sredstva u investicije** u deprivirana područja koje bi trebale smanjiti regionalne razlike.

Novi Zakon o regionalnom razvoju predviđa donošenje dva višegodišnja programa za poticanje sveukupne regionalne konkurentnosti i urbanog razvoja. Na taj će se način jačati strateški pristup razvoju slabije razvijenih područja i stvarati pretpostavke za njihov izlazak iz kategorije potpomognutih područja. Tim programima definirat će se posebno vrste ulaganja i razraditi područja u koja će se ulagati - deprivirana područja u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti kao i s demografskim teškoćama.

Multisektorskim investicijama u depriviranim, odnosno potpomognutim područjima, cilj je osigurati **smanjenje regionalnih razlika** uključujući broj osoba u riziku od siromaštva, što se želi ostvariti sinergijskim učinkom investicija koje su usmjerene na **podizanje dostupnosti socijalnih i komunalnih usluga, na ekonomske mjere i poticaje zapošljavanja i obrazovanja radne snage**, te mjere i **aktivnosti na područje stanovanja** osobito vezano za manjinske skupine kroz veći broj manjih regionalnih i lokalnih projekata.

Jedan od očekivanih rezultata ovakvog integriranog djelovanja bilo bi **zaustavljanje iseljavanja** stanovništva s ovih područja i zaustavljanje preseljavanja u gradove gdje se u pravilu pridružuju postojećoj grupaciji siromašnih čime se problem dodatno povećava i produbljuje. Među njima osobito treba istaknuti posebno osjetljive skupine: povratnike i

izbjeglice koje su u postupku povratka, u prvom redu pripadnike srpske manjine i romske zajednice, kao i osobe u riziku od siromaštva čiji je udio na depriviranim područjima veći nego na ostalim područjima Republike Hrvatske. Na te skupine usmjerit će se veći broj posebnih mjera koje su vezane za **zapošljavanje, socijalne servise i stanovanje**.

Navedeni multisektorski pristup, koji je usmjeren na širi socijalni razvojni poduhvat, predviđen je u novoj Strategiji regionalnog razvoja Republike Hrvatske te u operativnim programima za korištenje fondova Europske unije u razdoblju 2014. do 2020. godine.

Kako je u navedenim područjima najzastupljenija gospodarska grana poljoprivreda, kroz provedbu **Programa ruralnog razvoja za razdoblje 2014.-2020.** (dokument se trenutačno nalazi u javnoj raspravi), težit će se postizanju uravnoteženog teritorijalnog razvoja. **Restrukturiranje poljoprivrednih gospodarstava** s ciljem povećanja produktivnosti poduprijet će se generacijskom obnovom nositelja poljoprivrednih gospodarstava, povećanjem navodnjavanih površina, poticanjem proizvođača na organiziranje i udruživanje, uvođenjem u proizvodnju sustava kvalitete te time i njihovo jače pozicioniranje na tržištu. Programom će se pokušati zaustaviti trend procesa migracija i depopulacije ruralnih područja poticanjem razvoja komunalne i društvene infrastrukture te poboljšanjem osnovnih usluga za stanovništvo ruralnih područja, kao nužnih preduvjeta uravnoteženog teritorijalnog razvoja ruralnih područja.

Nadalje, **podrškom razvoju poduzetništva i otvaranju novih radnih mjesta** u ruralnim područjima utjecat će se na ostanak mladih u ruralnim područjima, a dugoročno i na povratak onih koji su ga napustili.

Povećanje stupnja stručne osposobljenosti, informiranosti, stjecanje navika **cjeloživotnog učenja** te razmjena iskustva o najboljim praksama svih onih koji su uključeni u sektor poljoprivrede, šumarstva, prehrambene industrije ili su poduzetnici u ruralnom području, financirat će se putem ovoga programa. Kroz **potporu inovativnim tehnologijama i istraživanjima**, ali i poticanju osnivanja i razvoja partnerstava i operativnih grupa otvaraju se mogućnosti za suradnju i jačanje tehnološkog razvoja.

Programom će se potaknuti i razvoj lokalnih inicijativa i stvaranje lokalnih akcijskih grupa kao inovativnog i multisektorskog pristupa u rješavanju problema lokalnih zajednica i podizanju kvalitete života.

Osiguravanje boljih uvjeta života u ruralnim područjima, što indirektno doprinosi smanjenju siromaštva i socijalne isključenosti, postići će se putem provedbe mjera ruralnog razvoja.

Uravnoteženi regionalni razvoj i uklanjanje regionalnih razlika jedno je od strateških područja djelovanja u borbi protiv siromaštva i socijalne isključenosti. Po svojoj prirodi radi se o horizontalnoj mjeri koja se primjenjuje u svim gore nabrojanim sektorskim područjima borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti koje provodi svako od linijskih ministarstava zaduženo za određeno područje djelovanja. Ministarstvo nadležno za regionalni razvoj u tom smislu je zaduženo za analizu podataka i potreba te predlaganje horizontalnih mjera u različitim sektorskim područjima te za koordinaciju ulaganja od strane nositelja pojedinih programa.

Glavne strateške aktivnosti:
1. Povećanje investiranja u depriviranim područjima kroz poticanje poduzetničkih pothvata (inovativne ili rutinske) usmjerenih tržištu, pothvata/projekata socijalnoga poduzetništva, poticanje partnerskih modela koje je potrebno razvijati u suradnji s jedinicama lokalne samouprave, a sukladno infrastrukturnim, razvojnim i/ili institucionalnim projektnim rješenjima, uključivši i europsku i međunarodnu suradnju

2. Podizanje dostupnosti socijalnih usluga gradnjom i obnovom socijalne infrastrukture uključujući zdravstvenu infrastrukturu, koordinacijom dionika (JLS, JLPS, OCD, druga tijela) te izradom županijskih socijalnih planova i planova provedbe, s ciljem razvoja socijalnih usluga najpotrebnijih lokalnoj zajednici te podizanje standarda kvalitete usluga
3. Poboljšanje i dostupnost komunalnih usluga direktnim investiranjem u razvoj komunalnih usluga na depriviranim područjima u skladu s regionalnim programima
4. Poticanje obrazovanja i zapošljavanja i samozapošljavanja provedbom regionalnih i lokalnih projekata obrazovanja; provedbom mjera aktivne politike zapošljavanja i stimuliranja samozapošljavanja; provedbom mjera ruralnog razvoja
5. Provedba stambenog programa i poticanje stanovanja u demografski-ugroženim područjima, uključujući poticaje posebno najranjivijim skupinama stanovništva, kao što su Romi, povratnici obnovom kuća i izgradnjom stanova za povratnike; poduzimanjem mjera stambene politike koje će osigurati zadržavanje stanovništva na depriviranim područjima
6. Provedba mjera ruralnog razvoja poticanjem znanja i inovacija u poljoprivredi, šumarstvu i ruralnim područjima; povećanjem konkurentnosti svih vrsta poljoprivrede; skraćanjem prehrambenog i neprehrambenog lanca u poljoprivredi i prehrambenoj industriji; promicanjem socijalne uključenosti u ruralnim područjima.
7. Osigurati statističko praćenje siromaštva na regionalnoj razini (na razini županija)

5. EUROPSKA I MEĐUNARODNA SURADNJA

5.1. Europske i međunarodne obveze

Kao članica Ujedinjenih naroda, Vijeća Europe, Unije za Mediteran i drugih međunarodnih i regionalnih organizacija te međunarodnih programa i projekata, te projekata i programa Europske unije, Republika Hrvatska nastoji ispuniti preuzete obveze. U tom smislu osobito je važno ispunjenje **Milenijskih ciljeva razvoja**, koji su temelj za ostvarenje svih posebnih strateških programa.

Ova strategija predstavlja važan dio u procesu sudjelovanja u modelu otvorene koordinacije na području siromaštva i socijalne isključenosti te je povezana s ciljevima strategije **Europe 2020**, a koja predlaže tri prioriteta koji se međusobno nadopunjuju:

- (1) Pametan rast: razvijanjem ekonomije utemeljene na znanju i inovaciji;
- (2) Održiv rast: promicanje ekonomije koja učinkovitije iskorištava resurse, koja je zelenija i konkurentnija;
- (3) Uključiv rast: njegovanje ekonomije s visokom stopom zaposlenosti koja donosi društvenu i teritorijalnu povezanost.

Europska platforma protiv siromaštva i socijalne isključenosti: Europski okvir za socijalnu i teritorijalnu koheziju – jedna je od sedam vodećih inicijativa za aktivnosti u svrhu ispunjavanja cilja smanjenja siromaštva i socijalne isključenosti. Cilj platforme je osigurati zajedničku odluku zemalja članica, institucija Europske unije i ključnih dionika za borbu protiv siromaštva i socijalne isključenosti, osigurati socijalnu i teritorijalnu koheziju na način da osobe koje su doživjele iskustvo siromaštva i socijalne isključenosti mogu živjeti u skladu s ljudskim dostojanstvom i aktivno sudjelovati u životu društva.

U području **suzbijanja beskućništva**, ističe se potreba uvažavanja svih preporuka krovnih organizacija Europske unije (Feantsa, Anti Poverty Network, itd.) u rješavanju problema beskućništva i siromaštva. Posebice se ističe 10 ključnih koraka - pristupa rješavanju koje preporučuje Feantsa - „Toolkit for developing an integrated strategy to tackle homelessness“ i

konkretiziranje tih koraka u okviru raspoloživih mogućnosti, strategija i planova. U tom smislu je važno izraditi jasnu, konkretnu, realnu i konciznu lokalnu i regionalnu strategiju suzbijanja siromaštva i beskućništva. Preduvjet tomu je na lokalnoj, a time i na svim ostalim razinama i relevantnim mjestima imati jasne brojke potrebitih i/ili procjene stanja te programe suzbijanja.

Nadalje, pristupanjem Europskoj uniji Republika Hrvatska prihvatila je **Garanciju za mlade**, kao ključni element poboljšanja položaja mladih na tržištu rada i osiguranja njihove budućnosti, te smanjenja rastućeg broja mladih nezaposlenih osoba.

5.2. Korištenje fondova Europske unije

Ovom Strategijom te uspostavom programa njene provedbe Republika Hrvatska će postaviti temelje za korištenje sredstava iz fondova Europske unije u području borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti. Pritom je ključno prioritete i ciljeve ove Strategije integrirati u programske dokumente koji su osnova za korištenje strukturnih instrumenata kohezijske politike Europske unije kako bi se, u okviru operativnih programa koji će biti pripremljeni za korištenje sredstava Europske unije u okviru financijske perspektive 2014.- 2020., mogle financirati strateške aktivnosti predviđene ovom Strategijom s konačnim ciljem postizanja glavnih ciljeva vezanih za smanjenje stope siromaštva, povećanje stope zaposlenosti kao i ključnih ciljeva (tzv. headline targets) iz područja obrazovanja.

U programiranju korištenja fondova Europske unije u razdoblju od 2014. do 2020. godine, radi se na razradi prioriteta financiranja za uključivanje u operativne programe. Problem siromaštva i socijalnog isključivanja postavljen je među prioritete financiranja kroz fondove Europske unije u sljedećoj financijskoj perspektivi.

Slabosti sustava socijalne politike rješavat će se uz potporu financiranja iz **Europskog socijalnog fonda i Europskog fonda za regionalni razvoj**.

Programi regionalnog multisektorskog ulaganja u deprivirana područja, značajnim dijelom planiraju se financirati iz strukturnih i kohezijskih sredstava Europske unije u proračunskom razdoblju od 2014. do 2020. godine i to kroz sljedeće fondove: **Europski fond za regionalni razvoj (ERDF)**, **Kohezijski fond (CF)** i **Europski socijalni fond (ESF)**. Pojedine aktivnosti se mogu u manjoj mjeri nadopunjavati sredstvima **ruralnog fonda** za pojedine projekte, kako bi se povećao sinergijski učinak predviđenih mjera.

Pristup multisektorskog integriranog ulaganja podrazumijeva korištenje sredstava vezanih za različite tematske prioritete u sljedećem proračunskom razdoblju Europske unije i nije isključivo vezan za tematsko područje 9. koje se odnosi na ciljanu 'promociju socijalnog uključivanja i borbe protiv siromaštva'. Uz investicije vezane za prioritet 9. moguće je korištenje investicija vezanih za sljedeće tematske ciljeve: 3. 'poticanje konkurentnosti malih i srednjih poduzeća te poljoprivrede i ribarstva', 4. 'poticanje promjene prema smanjenju karbonske ekonomije u svim sektorima', 6. 'zaštita okoliša i promoviranje efikasnog korištenja resursa', 7. 'promocija održivog transporta', 8. 'promocija zapošljavanja i potpora mobilnosti radne snage' i 10. 'investiranje u obrazovanje, vještine i cjeloživotno učenje'.

Multisektorskim i višedimenzionalnim pristupom koji je usmjeren na širi socijalni razvojni poduhvat kroz kombinaciju aktivnosti moguće je postići sinergijske učinke na regionalno smanjivanje siromaštva te ciljanim pristupom osigurati da intervencije dosegnu najpotrebitije. Jedan od alata za takav pristup korištenju sredstava Europske unije je **integralna teritorijalna investicija te programi i lokalno upravljani projekti razvoja**. Pri tom je potrebno obratiti osobitu pozornost na kategorije korisnika za koje je u novim zemljama članicama utvrđeno da imaju slabiji pristup fondovima Europske unije, kako što su manje jedinice lokalne samouprave ili pripadnici marginaliziranih zajednica poput Roma.

U svrhu prevladavanja siromaštva i socijalne isključenosti te pomoći u ispunjavanju ciljeva strategije Europa 2020., predviđena su sredstva programa Europske unije za zapošljavanje i socijalne inovacije (Programme for Employment and Social Innovation /EaSI/). Programom će se podržati inovativne socijalne politike, poticati mobilnost radne snage, kao i olakšati pristup mikrokreditiranju i poticati socijalno poduzetništvo. Europska komisija predložila je i uspostavu **Fonda europske pomoći za najpotrebitije** za financijsko razdoblje 2014. – 2020. Fond europske pomoći za najpotrebitije zamišljen je kao podrška Europskom socijalnom fondu, odnosno korisnicima koji žive u ekstremnom siromaštvu i predaleko su od tržišta rada da bi imali izravnu korist putem mjera socijalnog uključivanja kroz Europski socijalni fond. Kroz Fond europske pomoći za najpotrebitije osigurala bi se pomoć u hrani, odjeći i osnovnim potrebštinama za najsiromašnije.

5.3. Korištenje međunarodnih resursa

U svrhu provedbe reformskih procesa te aktivnosti usmjerenih unaprjeđenju sustava socijalne skrbi, osim korištenja sredstava iz fondova Europske unije, koriste se sredstva zajma Svjetske banke. Uz financijsku, koristi se i tehnička pomoć UNDP-a, UNHCR-a i UNICEF-a za provedbu analiza i istraživanja na području socijalnog uključivanja i siromaštva te izrade strateških podloga.

U području sprječavanja beskućništva, provedbenim planovima će se odrediti zaduženja za kontinuirano praćenje politike zemalja Europske unije i korištenje primjera dobre prakse u rješavanju problema beskućništva i siromaštva, posebice njihovu zagovaračku politiku te postupke i postignuća u ostvarivanju „prava na stanovanje“.

U području zdravstva, nadležno tijelo provodi pregovore o novom zajmu kojim bi se podupirala provedba strateških razvojnih mjera u razdoblju 2014.-2017.

6. ULOGA DIONIKA, PRAĆENJE I IZVJEŠTAVANJE

U izradi ove strategije, kao i u njenom provođenju, sudjeluje više dionika: tijela državne i javne uprave, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, predstavnici obrazovnih i znanstvenih institucija, organizacija civilnoga društva te socijalni partneri.

U borbi protiv siromaštva i socijalne isključenosti **ključna je koordiniranost** nadležnih državnih, javnih i lokalnih tijela vlasti, suradnja državnih, javnih i civilnih aktera, te uključenost građana. U tom kontekstu, moraju se pronaći nova rješenja koja se temelje na zagaraniranim pravima i promicanju solidarnosti i društvenog sudjelovanja. Važno je postići višu razinu solidarnosti i nastojati izgraditi novi socijalni kapital, što se prepoznaje u javnom djelovanju koje u većoj mjeri kreće prema osobama koje su u životnim poteškoćama, umjesto da ugrožene osobe same pristupaju mehanizmima zaštite, a što zbog nedovoljnog poznavanja sustava i dostupnih prava od strane korisnika često zna rezultirati i neostvarenim pravima i posljedično nemogućnošću izlaska iz siromaštva i isključenosti.

Stoga će se u programe za provedbu strategije ugraditi i mjere koje jačaju međuresorne veze u politici solidarnosti, koje daju podršku inicijativama organizacija civilnog društva i građanskom angažmanu, te koje promiču razvoj sudjelovanja osoba u situaciji siromaštva i socijalne ugroženosti u provedbi i praćenju javne politike. Naime, osim priloga samih udruga civilnoga društva koje su aktivne u radu sa socijalno ugroženim građanima, riječ samih **osoba koje se nalaze u poteškoćama** je od jednako velike važnosti. Ona obogaćuje političke

prijedloge, ali ujedno omogućuje tim osobama da se ponovno dokažu kao punopravni građani. Također će se voditi računa o mjerama koje potiču takve oblike djelovanja, poput volonterstva i socijalnoga poduzetništva, koji potiču uključivanje svih građana u društveni život.

Strategijom se predviđa izrada **provedbenih programa za razdoblje od tri godine** s ciljanim mjerama usmjerenima k ostvarenju smanjenja siromaštva i socijalne isključenosti, točno naznačenim nositeljima mjera i rokovima, a sukladno strateškim aktivnostima naznačenima u ovom dokumentu. Isti će uključivati i potrebu izrade **regionalnih i lokalnih strategija**, koje moraju biti jasne, konkretne i sažete te imati mjerljive indikatore uspješnosti.

U okviru socijalnog planiranja ministarstvo nadležno za socijalnu politiku će putem ureda državne uprave u županijama uspostaviti sustav koordinacije i komunikacije za izradu regionalnih i lokalnih strategija i programa kroz Savjet za socijalnu skrb u županiji koji se osniva u skladu s odredbama Zakona o socijalnoj skrbi („Narodne novine“, broj 157/2013).

Provedbeni programi uključivat će načine sustavnog praćenja podataka o siromaštvu i socijalnoj isključenosti „na terenu“, te načine poticanja i usmjeravanja svih čimbenika zaduženih za provedbu strategije.

U svrhu osiguravanja koordinacije aktivnosti za pripremu i praćenje provedbe mjera osnovana je Radna skupina za izradu i praćenje provedbe strategije borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti (dalje Radna skupina) te Operativni tim za potporu Radnoj skupini za izradu i praćenje provedbe strategije borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti (dalje Operativni tim). Članovi Radne skupine i Operativnog tima su predstavnici nadležnih državnih tijela i institucija, civilnog društva i socijalnih partnera te lokalne i područne (regionalne) samouprave te akademske zajednice.

O provedbi i utjecaju mjera, eventualnim problemima u provedbi, novim pojavama i sukladno tome donošenju odluka o novim potezima, odnosno izmjenama i prilagodbama politike, podnositi će se Vladi Republike Hrvatske godišnja izvješća, koja će objedinjavati ministarstvo nadležno za socijalnu politiku. Sva nadležna tijela dužna su sudjelovati u radu Radne skupine i Operativnog tima te u skladu sa svojom nadležnošću dostavljati potrebne informacije, podloge i izvješća ministarstvu nadležnom za socijalnu politiku te aktivno pratiti provedbu mjera iz svoje nadležnosti.

Pri izradi programa i izvještavanju vodit će se računa o tome da je socijalno uključivanje kontinuirani proces koji zahtijeva stalno praćenje, ali i prilagođavanje usvojenih mjera novim okolnostima i promjenama. U tom je pogledu posebno važno procjenjivati **učinkovitost predloženih mjera i politike** preko prethodno jasno definiranih pokazatelja, koji će osim toga omogućiti i usporedbu Hrvatske sa zemljama članicama Europske unije.

Za sustavno praćenje stanja prvenstveno su bitne **statističke informacije** o siromaštvu i socijalnoj isključenosti. Statističke informacije o siromaštvu i socijalnoj isključenosti u Hrvatskoj prikuplja prvenstveno Državni zavod za statistiku (DZS). Osim statističkih baza DZS-a, u svrhu praćenje siromaštva moguće je koristiti i podatke drugih službenih ustanova i agencija (nadležnih za financije, zdravlje, socijalnu politiku i mlade, za mirovinsko osiguranje i dr.).

Nadležna tijela obvezna su, ovisno o potrebi, uspostavljati načine praćenja određenih podataka ukoliko za pojedino područje nije postavljeno sustavno praćenje, odnosno

unaprjeđivati sustave praćenja sukladno provođenju novih aktivnosti (sustav praćenja prikupljanja i pružanja humanitarne pomoći).

Ministarstvo nadležno za regionalni razvoj osigurat će praćenje pokazatelja na regionalnoj razini (razini županija) vezano za zapošljavanje i obrazovanje stanovništva, te osnovne demografske trendove na područjima gdje će se program provoditi, odnosno praćenje pokazatelja koji se koriste za izračun indeksa razvijenosti.

Vezano za stopu rizika od siromaštva, koja se trenutačno anketno prati isključivo na razini Republike Hrvatske, trebalo bi osigurati praćenje po regijama, u prvom redu na razini županija zbog praćenja promjene u siromaštvu vezano za učinke aktivnosti i mjere koje će se financirati sredstvima fondova Europske unije.

Osim statističkih podataka, nužna je provedba **socioekonomskih istraživanja** o stanju siromaštva o pitanju reprodukcije siromaštva i različitim pojavama i društvenim posljedicama isključenosti, te o učincima strateških mjera, kako bi se ostvarila preporuka Europske platforme o razvijanju pristupa socijalnim inovacijama i reformama, temeljenog na dokazima, s ciljem poboljšanja oblikovanja i usredotočenosti politike.

U tu svrhu će provedbeni programi sadržavati konkretna zaduženja za učinkovito mobiliziranje i korištenje sredstava iz Okvirnog programa za istraživanje, predviđeno Europskom platformom.

Sadržaj programa za provedbu strategije

Program provedbe strategije sadržavat će sljedeće elemente:

1. Uvodno – općenito o zadaćama programa, sastavnicama, nositeljima, načinu praćenja provedbe
2. Strateško područje (razrada za svako pojedino strateško područje)
 - 2.1. Glavna strateška aktivnost (navesti taksativno prepreke i slabosti sustava iz čega proizlaze mjere)
 - 2.1.1. Mjere za provedbu glavne programske aktivnosti, glavni i posebni ciljevi
 - 2.1.2. Nositelji i sunositelji provedbe mjera (odrediti način komunikacije i koordinacije između pojedinih nositelja i sunositelja)
 - 2.1.3. Sudionici i korisnici u provedbi
 - 2.1.4. Rok za provedbu mjere (precizirati rokove, ne smiju biti otvoreni rokovi npr. kontinuirano...i sl.)
 - 2.1.5. Način praćenja provedbe mjere određivanjem pokazatelja učinka i rezultata u odnosu na stratešku aktivnost i glavne ciljeve strategije (projekcija u obliku brojčanih podataka, istraživanja, donesenih propisa, i sl., kako bi napredak bio mjerljiv, a izvještavanje koncizno i objektivno)
 - 2.1.6. Sredstva za provedbu mjere i izvor financiranja
 - 2.1.7. Druge napomene

Članovi i zamjenici članova Radne skupine za izradu i praćenje provedbe strategije borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti, Vlada Republike Hrvatske

Red. broj	Institucija	Ime i prezime člana Radne skupine, funkcija/zanimanje	Ime i prezime zamjenika člana Radne skupine, funkcija/zanimanje
1.	Vlada Republike Hrvatske	Milanka Opačić, potpredsjednica Vlade Republike Hrvatske, predsjednica Radne skupine	
2.	Vlada Republike Hrvatske, Ured predsjednika Vlade RH	Dalibor Dvorny, zamjenik predstojnika Ureda predsjednika Vlade Republike Hrvatske	Anica Balaband, viša savjetnica u Uredu predsjednika Vlade
3.	Ministarstvo socijalne politike i mladih	Hrvoje Sadarić, pomoćnik ministrice, zamjenik predsjednice Radne skupine	Snježana Franković, voditeljica Službe za međunarodnu suradnju Vesna Mastela Bužan, viša stručna savjetnica Branka Kulašić, viša stručna savjetnica Alma Bernat, voditeljica Službe za socijalnu politiku
4.	Ministarstvo financija	Maroje Lang, pomoćnik ministra Miljenko Fičor, pomoćnik ministra i glavni državni rizničar	Nataša Duspara, voditeljica službe u Sektoru za financijski sustav Andrea Kocelj, službenica u Državnoj riznici
5.	Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava	Tatjana Dalić, pomoćnica ministra	Melita Čičak, voditeljica Službe za obvezno i dobrovoljno mirovinsko osiguranje Dubravka Balja, Uprava za rad i tržište rada, viša stručna savjetnica
6.	Ministarstvo poduzetništva i obrta	Zdenka Lončar, pomoćnica ministra	Nadica Žužak, povjerenica za etiku
7.	Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta	Ankica Nježić, pomoćnica ministra	Maja Dodić Gruičić, savjetnica u Kabinetu ministra
8.	Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske Unije	Venko Ćurlin, pomoćnik ministra	Ana Jerković, savjetnica ministra
9.	Ministarstvo graditeljstva i prostornoga uređenja	dr. sc. Borka Bobovec, pomoćnica ministrice	Marija Boberić, voditeljica Odjela za stanovanje
10.	Ministarstvo zdravlja	mr. Luka Vončina, dr.med., pomoćnik ministra	Danica Kramarić, dr.med., načelnica Sektora za promicanje i zaštitu zdravlja Dunja Skoko Poljak, voditeljica službe Marijana Pavlić, viša stručna savjetnica
11.	Ministarstvo gospodarstva	Ivo Milatić, pomoćnik ministra i ravnatelj	Marijan Varga, savjetnik ministra

		Ravnateljstva za robne rezerve	
12.	Ministarstvo branitelja	Nevenka Benić, pomoćnica ministra	Marijana Tkalec, voditeljica Službe za hrvatske branitelje
13.	Državni ured za upravljanje državnom imovinom	Branko Vignjević, glavni tajnik DUUDI-a	Vedran Blažeka, savjetnik predstojnika
14.	Državni zavod za statistiku	Marko Krištof, ravnatelj DSZ	Dubravka Rogić-Hadžalić, načelnica Sektora društvenih statistika
15.	Savez samostalnih sindikata Hrvatske	Darko Šeperić, stručni suradnik za eurointegracije	Ana Milićević Pezelj, izvršna tajnica za organizaciju, obrazovanje i kampanje SSSH
16.	Nezavisni hrvatski sindikati	Katarina Litva, savjetnica za gospodarstvo	
17.	Matica hrvatskih sindikata	Andreja Škvorec, stručna suradnica	
18.	Hrvatska udruga sindikata	Katarina Perković	Mario Iveković
19.	Hrvatska udruga poslodavaca	Admira Ribičić, pravna savjetnica	Nataša Novaković, pravna savjetnica
20.	Savjet za razvoj civilnog društva	Drago Lelas, dopredsjednik Udruge MoSt	Đordana Barbarić, predsjednica Udruge MoSt
21.	Vanjski suradnik	Prof. dr. Vlado Puljiz	
22.	Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu	Prof .dr. sc. Zoran Šućur	
23.	Udruga Gradova i Općina	Ankica Perhat, pročelnica Odjela gradske uprave za zdravstvo i socijalnu skrb u Rijeci	Maja Pudić Šarar, voditeljica Službe za socijalnu skrb u Gradu Rijeci
24.	Nacionalno vijeće za umirovljenike i starije osobe	Ana Džanija, članica Vijeća i članica matice umirovljenika Hrvatske	
25.	Ministarstvo pravosuđa	Daška Leepee Pažanin, voditeljica službe za EU	Ana Frangeš, Uprava za EU, Odjel za ljudska prava
26.	Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina	Aleksa Đokić, pomoćnik ravnatelja	Lana Vukalović, savjetnica u Uredu
27.	Vlada Republike Hrvatske, Koordinacija za društvene djelatnosti	Larisa Petrić, savjetnica Koordinacije za društvene djelatnosti i ljudska prava	
28.	Vlada Republike , Koordinacija za društvene djelatnosti	Marina Tatalović, savjetnica Koordinacije za društvene djelatnosti i ljudska prava	